

Cahier 2005-17

Monitor Jeugd terecht 2005

M. Blom
A.M. van der Laan
G.L.A.M. Huijbregts

Exemplaren van deze publicatie kunnen schriftelijk worden besteld bij

Bibliotheek WODC, kamer KO 14
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Fax: (070) 370 45 07
E-mail: a.eind@minjus.nl

Cahiers worden in beperkte mate gratis verspreid zolang de voorraad strekt

Alle nadere informatie over WODC-publicaties is te vinden op Justweb en op www.wodc.nl

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Werkwijze	5
2.1	Geregistreerde criminaliteit	5
2.2	Zelfgerapporteerde criminaliteit	12
3	Door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit	17
3.1	Door de politie geregistreerde processen-verbaal	18
3.2	Door de politie geregistreerde verdachten: first offenders en recidivisten	24
3.3	Etnische herkomst van verdachten	29
4	Wijze van afdoening	31
4.1	Afdoeningen door de politie	31
4.2	Afdoeningen door het Openbaar Ministerie	33
4.3	Afdoeningen door de rechter	34
5	Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit	37
5.1	De onderzoeksgroep	37
5.2	Zelfgerapporteerde delicten ooit	38
5.3	Zelfgerapporteerde delicten afgelopen jaar	38
5.4	Vergelijking 2001 met 2004 voor autochtone 12-17-jarigen	43
6	Slot	45
6.1	Samenvatting van de resultaten	45
6.1.1	Door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit	45
6.1.2	Wijze van afdoening	48
6.1.3	Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit	49
6.2	Slotbeschouwing	50
	Literatuur	55
	Bijlagen	59
1	Vergelijking tussen de voorlopige (gecorrigeerde) en definitieve HKS-cijfers	59
2	De jeugdstrafrechtsketen	61
3	Vergelijking tussen zelfgerapporteerde delicten in het afgelopen jaar, 2001 en 2004	63

1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel van het veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' (TK, 2002/2003) betreft de aanpak van de criminaliteit onder jongeren. Deze aanpak is uitgewerkt in het programma 'Jeugd terecht; Actieprogramma Aanpak Jeugdcriminaliteit 2003-2006', (TK, 2003/2003), verder genoemd 'Jeugd terecht'. De centrale doelstelling van Jeugd terecht is het voorkomen van eerste delicten en het terugdringen van recidive. Om deze doelstellingen te bereiken is in Jeugd terecht een diversiteit aan acties opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn een gerichte aanpak van jeugdigen in de opsporingsfase, een snelle en samenhangende reactie op crimineel gedrag van jeugdige verdachten en het verbeteren van de resocialisatie van gestrafte jeugdige daders.

Voor de voortgang van het beleidsprogramma Jeugd terecht is het wenselijk om inzicht te krijgen in hoeverre de centrale doelstelling wordt gerealiseerd. Een belangrijk aspect van het beleidsprogramma heeft betrekking op inzicht in de mate waarin jeugdigen delicten plegen en de veranderingen die zich daarin in de loop van enkele jaren voordoen. Naast de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit gaat de aandacht ook uit naar de spreiding van de jeugdcriminaliteit over Nederland, de verschillen in criminaliteit tussen jongens en meisjes, tussen verschillende leeftijdsgroepen en tussen jongeren uit verschillende etnische bevolkingsgroepen. Verder is een belangrijk aandachtspunt in het beleidsprogramma de verschillen tussen jongeren die voor het eerst met justitie in aanraking komen (first offenders) en die jongeren die vaker met justitie te maken hebben gekregen (recidivisten).

Op verzoek van de directie Justitieel Jeugdbeleid van het Ministerie van Justitie, zal het WODC in de periode 2004-2007¹ jaarlijks een overzicht leveren van enkele voor het beleidsprogramma Jeugd terecht relevante gegevens op het terrein van de jeugdcriminaliteit in Nederland, de zogenoemde 'Monitor Jeugd terecht' (MJt). In deze monitor worden de hierboven geschetste aandachtspunten nader onderzocht. Gegevens uit deze monitor worden opgenomen in de jaarlijkse oktoberrapportage van het veiligheidsprogramma van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

In de MJt wordt gebruik gemaakt van verschillende gegevensbronnen om zicht te krijgen op de jeugdcriminaliteit. Ten eerste geeft MJt een overzicht van de *geregistreeerde* jeugdcriminaliteit. De geregistreeerde criminaliteitscijfers geven echter maar een beperkt zicht op de werkelijke omvang van de jeugdcriminaliteit. Delicten waarvan geen verdachte bekend is of waarvan helemaal geen aangifte is gedaan, komen niet voor in de registraties. De werkelijke criminaliteit is dus hoger. Dit betekent ook dat, wanneer er

¹ In dit rapport staat een - voor tot en met.

bijvoorbeeld een stijging zichtbaar wordt in de geregistreerde criminaliteit, de werkelijke criminaliteit niet in absolute zin toegenomen hoeft te zijn (of omgekeerd). Het betekent alleen dat er in dat geval door de politie meer delicten zijn geregistreerd.

Naast geregistreerde gegevens wordt in de MJt gebruik gemaakt van zelfgerapporteerd daderschap. Deze gegevens worden verkregen door aan jongeren zelf te vragen of ze in de afgelopen 12 maanden bepaalde delicten hebben gepleegd. Ook deze methode kent haar beperkingen die zich met name concentreren rondom over- en/of onderrapportage van de gepleegde delicten. Niet iedere dader zal de door hem of haar gepleegde delicten openlijk bekennen, aan de andere kant zullen sommige daders meer delicten rapporteren dan zij feitelijk hebben gepleegd, bijvoorbeeld om op te scheppen.

Het mag duidelijk zijn dat zowel gegevens over geregistreerde als over zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit beperkingen hebben. Wanneer met dergelijke beperkingen rekening wordt gehouden, kunnen beide bronnen ieder hun deel van de omvang van de jeugdcriminaliteit beschrijven. Dit betekent niet dat beide bronnen gezamenlijk de daadwerkelijke omvang weergeven.

In deze tweede editie van de MJt komen de volgende onderzoeksvragen aan bod:

- 1 Welke ontwikkeling is te signaleren in het aantal door de politie opgemaakte processen-verbaal² (pv's) inclusief Halt-verwijzingen tegen strafrechtelijk minderjarige verdachten (12-17 jaar) in de periode 2002-2004?
- 2 Hoe is de ontwikkeling bij first offenders en recidivisten in de periode 2002-2004?
- 3 Hoe worden jeugdzaken afgedaan en hoe heeft dit zich in de periode 2002-2004 ontwikkeld?
- 4 Welke veranderingen zijn te signaleren in de aard en omvang van zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit in 2001 en 2004?

De cijfers in deze rapportage worden voor zover mogelijk uitgesplitst naar sekse, leeftijd, etnische herkomst, gemeente(grootte) en type delict.

In de MJt zal ook – hoewel beperkt– worden ingegaan op delicten gepleegd door 12-minners. De reden hiervoor is de specifieke belangstelling voor deze leeftijdsgroep in het beleidsprogramma Jeugd terecht. Helaas zijn er geen landelijke (politie) registraties beschikbaar over de delicten die door 12-

² Een pv is een officieel schriftelijk verslag van een politieambtenaar met feiten die de politie zelf heeft waargenomen en met verklaringen die zijn opgetekend uit de mond van verdachten of getuigen.

minners gepleegd worden. De enige bron met een landelijke dekking voor deze leeftijdsgroep is de registratie van de zogenoemde Stop-reacties (zie hoofdstuk 4). Daarnaast zijn er zelfrapportagegegevens verzameld bij 10- en 11-jarigen (zie hoofdstuk 5).

De opbouw van de MJt is als volgt: hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de gehanteerde werkwijze en gaat in op de diverse gegevensbronnen waaruit informatie is verzameld. Daarbij worden kort de beperkingen van deze bronnen besproken. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingegaan op de door de politie geregistreerde pv's. Ook wordt uitgebreid ingegaan op de criminaliteit van first offenders en recidivisten en op de etnische herkomst van verdachten. Hoofdstuk 4 geeft een beeld van de wijze waarop zaken zijn afgedaan door de politie, het Openbaar Ministerie (OM) of de rechter. In hoofdstuk 5 wordt vervolgens ingegaan op de door jongeren zelf gerapporteerde criminaliteit. In hoofdstuk 6 ten slotte wordt een samenvatting gegeven van de resultaten uit de voorgaande hoofdstukken. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een slotbeschouwing.

2 Werkwijze

In dit hoofdstuk worden de in deze MJt gebruikte gegevensbronnen beschreven. Voor een meer uitgebreide beschrijving van de mogelijkheden en beperkingen van deze bronnen wordt verwezen naar Van der Heide en Eggen (2005). Eerst zal worden ingegaan op de gegevensbronnen die zijn gebruikt voor het overzicht over de geregistreeerde criminaliteit en vervolgens op de gegevensbron voor de zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit.

2.1 Geregistreeerde criminaliteit

Om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van geregistreeerde criminaliteit worden in deze monitor diverse bronnen gebruikt die afkomstig zijn van instanties op verschillende niveaus in de strafrechtelijke keten, te weten de politie, Halt-bureaus en het OM.

Een veelgebruikte registratiebron op het niveau van de politie is de Politiestatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In de Politiestatistiek wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen first offenders en recidivisten. Ook wordt geen onderscheid gemaakt naar leeftijd³ en etnische herkomst van de verdachten en gemeente(grootte). De Politiestatistiek is daarom minder goed bruikbaar voor de MJt. De cijfers in de MJt op het niveau van de politie, zijn afkomstig uit het HerkenningsdienstSysteem van de politie (HKS), dat de eerder genoemde beperkingen niet kent (zie box 1 voor een beknopt overzicht van de verschillen tussen HKS inclusief Halt-verwijzingen en de Politiestatistiek). Andere geregistreeerde gegevensbronnen die in deze monitor worden gebruikt zijn AuraH (Halt-bureaus) en Openbaar Ministerie Data (OM-Data; parket-generaal).

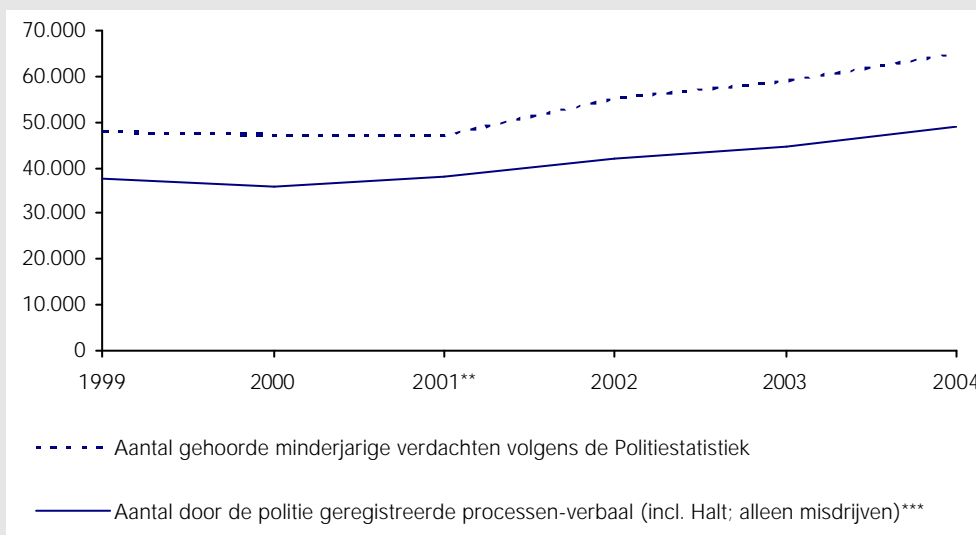
³ Alleen het onderscheid tussen meer- en minderjarigen is mogelijk.

Box 1: Verschillen tussen het HKS + AuraH en de Politiestatistiek

Volgens de Politiestatistiek (CBS) loopt het aantal gehoorde minderjarige verdachten op van 47.900 in 1997 tot 63.053 in 2004. In de MJT wordt gesproken over 41.842 door de politie opgemaakte pv's in 2002 (inclusief Halt-verwijzingen uit AuraH) oplopend tot 49.216 pv's in 2004 (zie figuur 1). Hoe komt het dat deze cijfers van elkaar afwijken? De belangrijkste verklaringen voor deze verschillen zijn:

- De Politiestatistiek bevat zaken die geen strafrechtelijk vervolg krijgen. Het betreft bijvoorbeeld zaken die door de politie worden geseponeerd of zaken van jeugdigen van wie later bleek dat zij niets met het misdrijf te maken hadden. Ook is er een klein aantal zaken dat een civielrechtelijk vervolg krijgt. Deze zaken blijven in de MJT buiten beschouwing.
- De Politiestatistiek bevat jeugdigen die wegens een misdrijf naar Halt verwezen zijn. Verwijzingen die niet door Halt in behandeling zijn genomen of Halt-afdoeningen die niet succesvol zijn afgerond en die alsnog door de politie in behandeling worden genomen, worden dubbel geteld in de Politiestatistiek. In de MJT worden deze verwijzingen slechts een keer meegeteld.

Figuur 1: Aantal gehoorde minderjarige verdachten (Politiestatistiek) en aantal door de politie opgemaakte processen-verbaal tegen minderjarige verdachten inclusief Halt-verwijzingen (HKS, AuraH)*, 1999-2004

* Het aantal door de politie opgemaakte processen-verbaal in 2004 is een voorlopig cijfer.

** Door registratiefouten is het aantal gehoorde minderjarige verdachten in 2001 iets te laag, het is onduidelijk hoeveel precies.

*** Het aantal Halt-verwijzingen naar aanleiding van een misdrijf is niet voor alle jaren bekend. Voor die jaren waarin het exacte aantal onbekend is, is een zo nauwkeurig mogelijke schatting gemaakt.

Bron: AuraH, HKS, Politiestatistiek

HerKenningsdienstSysteem

Het HKS is een registratiesysteem dat sinds 1986 door de politie gebruikt wordt voor het vastleggen en kunnen opvragen van gegevens. In het HKS worden alle pv's die tegen een verdachte zijn opgemaakt geregistreerd. Niet alleen in een bepaald jaar, maar ook in de jaren daarvoor. Dit maakt het HKS geschikt om ook de criminele carrière van verdachten te onderzoeken. Tegen een verdachte kunnen één of meerdere pv's zijn opgemaakt in hetzelfde jaar of in de jaren daarvoor. Verder kan een pv betrekking hebben op één of meerdere delicten.

De gegevens van de 25 politieregio's worden jaarlijks opgevraagd door de dienst Nationale Recherche Informatie van het Korps landelijke politiediensten (Klpd). Deze dienst integreert de afzonderlijke gegevens in landelijke bestanden voor misdrijven en verdachten. Wat betreft de misdrijven resulteert dit niet in een bestand met landelijke dekking, omdat niet alle politieregio's een even betrouwbare registratie voeren. Dit geldt echter niet voor het verdachtendeel dat voor de MJt gebruikt wordt (voor een verdere toelichting zie Van Tilburg e.a., 2004).

Dit jaar zijn voor het eerst gegevens van de koninklijke marechaussee opgenomen in het HKS⁴. Hierdoor wijken de cijfers in de MJt 2005 (licht) af van de vorig jaar gepresenteerde cijfers.

De voornaamste beperkingen van het HKS zijn:

- Het bestand bevat door de politie *geregistreeerde* delicten en de daarbij betrokken verdachten. Delicten waarvan geen pv is opgemaakt, of delicten die de politie niet ten gehore komen, zijn niet in HKS terug te vinden. Daarnaast zijn geregistreeerde gegevens afhankelijk van beleidsdoelstellingen van politiekorpsen (hierop zal in hoofdstuk 6 nader worden ingegaan).
- Slechts een klein deel van de Halt-verwijzingen naar aanleiding van een misdrijf wordt in het HKS geregistreerd.
- In het HKS is alleen informatie vastgelegd over het geboorteland van de verdachte. Het geboorteland van de ouders of de grootouders van de verdachte wordt niet geregistreerd. Tweede en latere generaties allochtonen kunnen hierdoor niet worden onderscheiden van de autochtone bevolking.
- In het HKS worden alleen misdrijven geregistreerd, overtredingen blijven buiten beschouwing.
- In het HKS worden geen gegevens geregistreerd over 12-minners.
- Gegevens met betrekking tot het meest recente jaar zijn vaak nog niet compleet als gevolg van registratieachterstanden bij de politiekorpsen (zie ook box 2).

In de MJt wordt alleen die informatie uit het HKS gebruikt die betrekking heeft op bij de politie bekende verdachten. Daarnaast wordt de in het HKS geregistreeerde informatie met betrekking tot Halt-verwijzingen *niet*

⁴ Het betreft voor de 12-17-jarigen ongeveer 200-250 pv's per jaar.

meegenomen. In plaats daarvan worden gegevens van de Halt-bureaus gebruikt.

De HKS-cijfers die in deze MJt worden gebruikt zijn voorlopige cijfers. Op basis van een vergelijking van de voorlopige en definitieve cijfers in eerdere jaren, is tevens een schatting gemaakt van de uiteindelijke cijfers over 2004 (zie box 2). In deze MJt worden in de tabellen zowel de voorlopige als de geschatte uiteindelijke cijfers weergegeven. Om de leesbaarheid te bevorderen worden in de tekst alleen de voorlopige cijfers beschreven.

Box 2: Onvolledigheid van het verdachtendeel van het HKS

Elk jaar in maart worden door het Klpd gegevens vanuit alle politieregio's verzameld. Deze worden vervolgens gecombineerd tot een landelijk bestand van verdachten. Een voordeel van deze werkwijze is dat gegevens over het afgelopen jaar vroegtijdig beschikbaar zijn. Een nadeel is echter dat de gegevens vaak nog niet compleet zijn als gevolg van registratieachterstanden bij de politiekorpsen. Dit betekent meestal dat pv's die zijn opgemaakt tegen verdachten nog niet in het HKS geregistreerd zijn. In sommige gevallen moeten pv's die eerder in het HKS geregistreerd werden, verwijderd worden. Daarom zijn de cijfers over het laatste jaar voorlopig. De definitieve cijfers volgen een jaar later. De voorlopige en definitieve gegevens over 2001, 2002 en 2003 blijken aanzienlijk van elkaar te verschillen. Zo verschilt het aantal unieke verdachten gemiddeld met 5% ten opzichte van de voorlopige cijfers over die jaren. Het aantal opgemaakte pv's is gemiddeld toegenomen met 7% en het aantal delicten zelfs met gemiddeld 10% (zie Van Tilburg e.a., 2004). Daarnaast is het verschil niet constant in de periode 2001-2003: de registratieachterstanden bij de politiekorpsen lijken steeds kleiner te worden. Het ligt in de lijn der verwachting dat de voorlopige en definitieve cijfers over 2004 ook van elkaar zullen verschillen, maar hoeveel precies is onduidelijk. Het gebruik van alleen de voorlopige cijfers zal dus een enigszins vertekend beeld opleveren. De definitieve cijfers over 2004 zijn echter pas medio 2006 beschikbaar.

Met de MJt willen we een zo actueel mogelijk beeld gegeven van de geregistreerde criminaliteit op het niveau van de politie. Hoewel definitieve cijfers over 2004 nog niet beschikbaar zijn, is het wel mogelijk om met enige voorzichtigheid gebruik te maken van de voorlopige cijfers van 2004.

Om zo goed mogelijk te anticiperen op de definitieve cijfers is besloten om voor de MJt zowel de voorlopige cijfers over 2004 (ondergrens) als een schatting van de definitieve cijfers (bovengrens) te geven. Wanneer in de tekst wordt verwezen naar cijfers over 2004 dan betreft dit de voorlopige cijfers/ondergrens. Ook bij het vaststellen van de procentuele verandering tussen 2002 en 2004 is uitgegaan van het voorlopige cijfer/ondergrens. De schatting van de definitieve cijfers/bovengrens is gebaseerd op het gemiddelde verschil tussen de voorlopige- en definitieve cijfers in de periode 2001-2003. Om rekening te houden met fluctuaties over de jaren wordt het gemiddelde van de drie jaar genomen. Voor elke categorie van een achtergrondkenmerk (sekse: jongen en meisje, soort delict: vermogensdelict, geweldsdelict, vernieling of openbare orde delict en overig delict et cetera) wordt een aparte schatting gemaakt. De geschatte cijfers zijn ten slotte afgerond op vijftigtallen om niet te veel de schijn van nauwkeurigheid te wekken.

Automatische Registratie Applicatie Halt-bureaus

De tweede gegevensbron is afkomstig van Halt Nederland, een stichting die de 53 zelfstandige Halt-bureaus⁵ ondersteunt en vertegenwoordigt. Het registratiesysteem van Halt Nederland is AuraH. AuraH omvat verschillende registraties, zoals de registratie van gegevens over de verwijzing naar Halt of Stop (dat wil zeggen de aanhouding en doorverwijzing door de politie), het delict en de daaruit voortvloeiende schade en gegevens over de opzet van de afdoening, het verloop van de uit te voeren werkzaamheden en schadebetalingen en het uiteindelijke resultaat. Daarnaast worden ook allerlei achtergrondgegevens van de jongeren geregistreerd om inzicht te krijgen in de oorzaken van het gedrag dat tot een verwijzing leidde. AuraH is het enige landelijke registratiesysteem met gegevens over 12-minners. Het betreft dan de zogenoemde Stop-reactie (zie hoofdstuk 4 voor een beschrijving van Halt en Stop).

De voornaamste beperkingen van AuraH zijn:

- De gegevens in AuraH hebben slechts betrekking op 51 van de 53 Halt-bureaus en leveren daarom geen compleet landelijk beeld van het aantal Halt-verwijzingen.
- Er is alleen informatie beschikbaar over het aantal eerdere *Halt-verwijzingen*, andere politiecontacten die niet resulteren in een Halt-verwijzing worden niet geregistreerd. Informatie over recidive heeft dan ook alleen betrekking op nieuwe Halt-verwijzingen⁶.

AuraH wordt in de MJt gebruikt om een beeld te krijgen van het aantal jongeren dat naar Halt verwezen wordt. Daarbij wordt tevens nagegaan welke achtergrondkenmerken deze jongeren hebben. Verder wordt AuraH ook gebruikt om het aantal Halt-afdoeningen en Stop-reacties naar aanleiding van misdrijven vast te stellen.

Openbaar Ministerie Data

OM-Data is een landelijke database van het Parket-Generaal met gegevens over vervolging en berechting in eerste aanleg. Het systeem is gebaseerd op een ander beleidsinformatiesysteem, RAPSODY Strafrechtketen, dat in alle 19 arrondissementen wordt gebruikt.

De voornaamste beperkingen van OM-Data zijn:

- OM-Data bevat alleen gegevens over de afdoening in eerste aanleg.
- In OM-Data is alleen informatie vastgelegd over het geboorteland van verdachte. Het geboorteland van de ouders of de grootouders van de verdachte wordt niet geregistreerd. Tweede en latere generaties alloctonen kunnen hierdoor niet worden onderscheiden van de autochtone bevolking.
- In OM-Data wordt niet geregistreerd welke zaken van één en dezelfde persoon zijn, waardoor het niet mogelijk is om de recidive vast te stellen.

⁵ Momenteel vindt een herstructurering van de Halt-sector plaats waarbij het bestaande aantal van 53 Halt-bureaus wordt teruggebracht tot maximaal 25 Halt-organisaties (1 organisatie per politieregio)

⁶ Een jongere krijgt maximaal twee Halt-verwijzingen. De tijd tussen twee verwijzingen is minimaal 12 maanden.

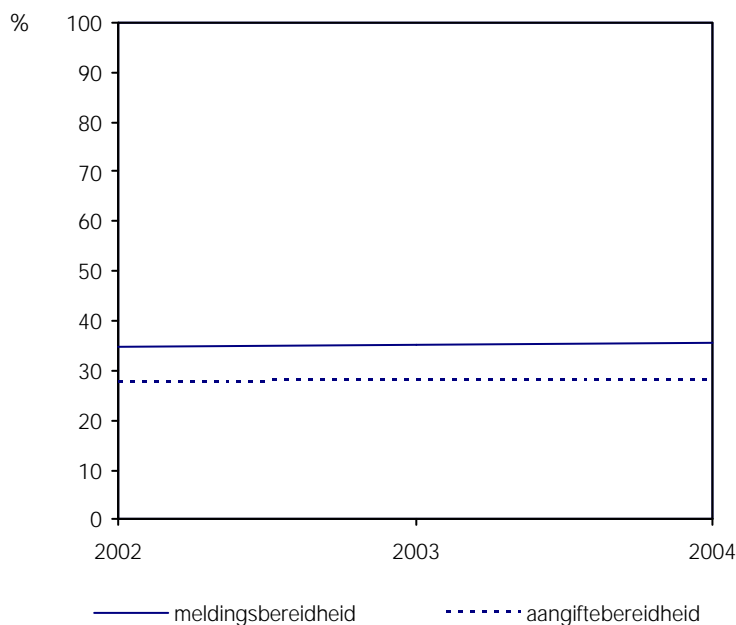
OM-Data wordt in de MJt gebruikt om een beeld te krijgen van hoe zaken in eerste aanleg zijn afgedaan door het OM of de rechter.

Algemene beperkingen van geregistreeerde criminaliteitscijfers

Naast de bronspecifieke beperkingen kennen geregistreeerde gegevens ook meer algemene beperkingen. Zonder hierbij compleet te kunnen zijn willen we enkele beperkingen nader bespreken. Voor een uitgebreide bespreking zie Van Kerckvoorde (1995). Globaal gezien kunnen de beperkingen van geregistreeerde criminaliteitscijfers in 2 categorieën worden ingedeeld:

Ten eerste zijn geregistreeerde criminaliteitscijfers afhankelijk van de meldingsbereidheid van burgers die slachtoffer zijn geworden. Niet alle delicten worden door slachtoffers, om welke reden dan ook, aangegeven bij de politie (zie bijvoorbeeld Wittebrood & Junger, 1999; Elffers, 2003). Als burgers meer geneigd zijn om delicten door de politie te melden, dan zal dat leiden tot een toename van de geregistreeerde criminaliteit. Een voorwaarde is echter wel dat de politie deze meldingen dan ook omzet in een officiële aangifte (aangiftebereidheid). In figuur 2 wordt de ontwikkeling van de meldings- en aangiftebereidheid in de periode 2002-2004 weergegeven. De gegevens zijn afkomstig uit de CBS Slachtofferenquêtes ERV (tot en met 1996) en POLS (vanaf 1997). De bereidheid van burgers om delicten bij de politie te melden is redelijk constant in de periode 2002-2004 (tussen de 35% en 36% van de delicten wordt bij de politie gemeld). Dit geldt eveneens voor de bereidheid van de politie om deze meldingen om te zetten in een officiële aangifte. In de periode 2002-2004 is ongeveer 79% van de meldingen omgezet in een aangifte. De Politiemonitor bevolking (Ahrendt e.a., 2004) laat dezelfde verhoudingen zien.

Figuur 2: Meldings- en aangiftebereidheid, 2002-2004

Verder zijn er ook slachtofferloze delicten, zoals drugsdelicten, waarvan geen aangifte kan worden gedaan (deze delicttypen behoren tot het zogenoemde 'haalwerk' van de politie). In de literatuur wordt in dit kader gesproken van het *dark number*, oftewel dat deel van de criminaliteit dat niet bij de politie bekend wordt.

Ten tweede zijn geregistreerde criminaliteitscijfers een reflectie van opsporingsinspanningen van de politie en de wijze waarop zij de hun ter kennis gekomen delicten verwerken. Wanneer beleidsaandacht voor bijvoorbeeld jeugdcriminaliteit toeneemt dan heeft dat indirect, via diverse stappen in de strafrechtelijke keten, gevolgen voor de opsporing. Verwacht kan worden dat wanneer jeugdcriminaliteit expliciet als aandachtspunt wordt genoemd in het beleidsprogramma van de politie en men vertaalt dit in termen van het verhogen van de pakkans (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2002^a), dit effect zal hebben op de geregistreerde criminaliteit.

Geregistreerde criminaliteitscijfers zijn ook afhankelijk van veranderingen in het personeelsbestand van de politie en van veranderingen in automatiseringssystemen.

Daarnaast zijn er delicten waarvan de politie wel in kennis is gesteld, maar die uiteindelijk niet in de (landelijke) registratiesystemen terechtkomen. Het betreft dan bijvoorbeeld delicten die al op het niveau van de politie worden geseponneerd (politiesepots) of delicten die door de politie wel worden doorgestuurd naar het OM, maar niet worden ingeschreven, de zogenoemde 'stille sepots' (Van Tulder, 2001).

Een andere beperking in dit kader is dat er in de loop van de tijd veranderingen in de registratie van soortgelijke delicten kunnen optreden. Zo kunnen in de loop van de tijd minder ernstige (gewelds)delicten zwaarder worden geclassificeerd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van Egelkamp (2003) naar de registratie van geweldsdelicten in Nederland en Duitsland in strafdossiers. Zij vond dat soortgelijke geweldsincidenten op het niveau van de politie in 1996 zwaarder werden geclassificeerd dan in 1986. Uit haar onderzoek blijkt dat er incidenten zijn die in 1986 door de politie geregistreerd zijn als lichte mishandeling, terwijl nagenoeg soortgelijke incidenten in 1996 als zware mishandeling werden geregistreerd. Dergelijke verschillen vond zij vooral op het niveau van de politie en in mindere mate bij het OM, maar niet op het niveau van de rechtbankregistratie. Het onderzoek van Egelkamp beperkte zich overigens tot enkele arrondissementen in Nederland. In hoeverre deze resultaten gelden voor alle arrondissementen in Nederland is niet duidelijk.

Tot slot moet ook rekening worden gehouden met het feit dat het rapport slechts *deels* een beeld biedt van de jeugdcriminaliteit waar de Nederlandse bevolking in een bepaald jaar mee te maken krijgt. Een deel van de delicten die de politie in een bepaald jaar registreerde, zijn in een eerder jaar gepleegd. Ook zal een deel van de delicten waar de Nederlandse bevolking in een bepaald jaar mee te maken kreeg, pas later door de politie geregistreerd worden. Om hoeveel delicten het gaat is niet bekend, omdat voor deze rapportage de datum waarop een delict gepleegd werd niet kon worden vastgesteld.

Hoewel we in onze bespreking van de beperkingen niet volledig kunnen zijn, mag duidelijk zijn dat geregistreerde criminaliteitsbronnen maar voor een deel zicht bieden op de werkelijke criminaliteit. In deze MJt wordt daarom ook gebruik gemaakt van een tweede bron om de jeugdcriminaliteit in beeld te brengen: de zelfrapportage.

2.2 Zelfgerapporteerde criminaliteit

In deze MJt worden ook resultaten van de WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit beschreven. Sinds 1986 wordt door het WODC om de twee à drie jaar een onderzoeksgroep van ruim 1.000 jongeren gevraagd naar de delicten die zij in het voorgaande jaar hebben gepleegd. Deze onderzoeksgroep vormt een verantwoorde representatie van de totale groep jongeren in de Nederlandse samenleving. De gegevens in deze MJt zijn afkomstig uit de metingen die betrekking hebben op de jaren 2001 en 2004.

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de methodiek van de meting over 2004. Voor een uitgebreide beschrijving van de methodiek wordt verwezen naar het documentatie- en tabellenboek (Van der Laan e.a., in voorbereiding). Ook zal de methodiek van de meting over 2001 beknopt worden beschreven. Voor een uitgebreide beschrijving van die meting zie Kruissink en Essers (2004). Ook wordt ingegaan op de vergelijking van de meting over 2004 met die over 2001. Tot slot wordt ingegaan op de beperkingen die samenhangen met het meten van zelfgerapporteerde criminaliteit.

Selectie van de onderzoeksgroep in 2004

De doelgroep voor de meting over 2004 betreft jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 17 jaar. Voor deze meting zijn de jongeren geselecteerd uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De GBA is een systeem waarin persoonsgegevens (onder andere sekse, geboortedatum, geboorteland, geboorteland ouders en adres) van in Nederland wonende mensen zijn geregistreerd. Dit komt erop neer dat van alle personen die zich legaal in Nederland vestigen hun persoonsgegevens in de GBA zijn opgenomen⁷.

In het onderzoek is ernaar gestreefd een onderzoeksgroep te selecteren die een goede afspiegeling vormt van de totale groep jongeren in Nederland in de leeftijd 10 tot en met 17 jaar. Door jongeren willekeurig te selecteren is het mogelijk de gegevens met een zeker mate van waarschijnlijkheid te *generaliseren* (Segers & Betlehem, 1999), hoewel daarbij wel rekening moet worden gehouden met de onnauwkeurigheid van de cijfers vanwege de (beperkte) omvang van de onderzoeksgroep (zie verder). Er is rekening gehouden met een representatieve verdeling naar landsdeel (noord, oost, zuid, west) en stedelijkheidsgraad (variërend van niet-stedelijk

⁷ Een beperking van het GBA is dat illegaal in Nederland verblijvende personen niet in de registratie staan vermeld. In 2001 schatte het CBS dat maximaal 1% van de totale bevolking die in Nederland woont niet in de GBA is geregistreerd (Hoogteijling, 2002). Het is niet bekend of deze verdeling bij jeugdigen anders is.

tot zeer sterk stedelijk). Voor de steekproeftrekking zijn eerst willekeurig gemeenten geselecteerd en vervolgens binnen deze gemeenten willekeurig de jongeren⁸. Om te voorkomen dat de geïnterviewde jongeren maar uit een beperkt aantal gemeenten afkomstig zouden zijn, is voor een zo groot mogelijke spreiding gekozen (de jongeren in dit onderzoek zijn afkomstig uit 42 gemeenten).

Een beperking van veel surveys waarin men een landelijk beeld wil geven, is dat uiteindelijk onvoldoende personen uit minderheidsbevolkingsgroepen deelnemen. Dit maakt het niet mogelijk de criminaliteit van autochtone jongeren te vergelijken met die van allochtonen. In de meting over 2004 is gestreefd naar deelname van voldoende jongeren uit de vier grootste minderheidsbevolkingsgroepen, te weten Antillianen/Arubanen, Surinamers, Turken en Marokkanen. Hierdoor wordt een vergelijking tussen autochtonen en allochtonen mogelijk.

Hoewel vooraf grote zorg is besteed aan het verkrijgen van een zo representatief mogelijke steekproef, zorgden toevalsfluctuaties ervoor dat de onderzoeksgroep uiteindelijk op enkele gemeten achtergrondkenmerken licht afweek van de totale populatie. Daarom is na de dataverzameling de onderzoeksgroep gewogen. De achtergrondkenmerken waarop gewogen is, zijn sekse, leeftijd, etnische herkomst, opleidingsniveau, stedelijkheidsgraad van de woongemeente en landsdeel. Door deze weging is de samenstelling van de jongeren in de onderzoeksgroep min of meer gelijk aan die van de 10-17-jarigen in Nederland.

In de periode januari tot en met april 2005 zijn 2.161 jongeren benaderd met de vraag of ze mee wilden doen aan het onderzoek. Uiteindelijk zijn 1.460 jongeren geënquêteerd (68% respons). Tussen de responsgroep en de nonresponsgroep zijn geen verschillen met betrekking tot sekse en regio waar de jongeren vandaan komen. Wel zijn er verschillen tussen de respons en nonresponsgroep met betrekking tot stedelijkheidsgraad, etnische herkomst en leeftijd. In vergelijking met de jongeren die niet mee wilden doen aan het onderzoek (de nonresponsgroep), zijn in de groep jongeren die wel mee hebben gedaan (de responsgroep) iets minder jongeren aanwezig die afkomstig zijn uit zeer sterk stedelijke gemeenten en zijn meer jongeren aanwezig die afkomstig zijn uit niet stedelijke gemeenten. Verder zijn in de responsgroep minder jongeren van Turkse en Marokkaanse herkomst dan in de nonresponsgroep en zijn meer jongeren aanwezig van Antilliaans/Arubaanse of autochtoon/overig allochtone herkomst. Ook is de leeftijd van de jongeren in de responsgroep gemiddeld iets lager dan die van jongeren in de nonresponsgroep.

Selectie van de jongeren in 2001

De doelgroep voor de meting over 2001 betrof jongeren in de leeftijd 12 tot en met 17 jaar. Voor het selecteren van autochtone jongeren is in de meting over 2001 een andere methode gebruikt dan voor de selectie van allochtone

⁸ Op de stratificatie naar herkomst na, is deze procedure gelijk aan die door het CBS wordt gebruikt voor het Permanent Onderzoek Leefsituatie (CBS, 2002).

jongeren. Omdat de selectie van deze laatste groep niet willekeurig was (er is een 'zelfzoekmethode'⁹ gebruikt), vormen zij geen afspiegeling van de allochtone jongeren in Nederland. In de MJt zijn de gegevens van de allochtone jongeren uit de meting in 2001 dan ook niet meegenomen.

Om de autochtone jongeren te benaderen zijn voor de meting over 2001 eerst willekeurig gegenereerde telefoonnummers geselecteerd. Vervolgens zijn deze nummers gebeld en indien het een huishouden betrof, is gevraagd of daar een jongere in de doelgroep van het onderzoek woonde en of deze bereid was mee te doen aan het onderzoek. Jongeren die mee wilden werken zijn vervolgens benaderd voor een interview.

Deze selectiemethode leverde ook een aantal jongeren op van allochtone herkomst. Omdat in het uiteindelijke gegevensbestand het niet meer mogelijk is een onderscheid te maken tussen allochtone jongeren die aselect zijn benaderd en allochtone jongeren die via de zelfzoekmethode zijn benaderd, zijn alle allochtone jongeren uit het bestand verwijderd.

Uiteindelijk heeft de onderzoeksgroep in 2001 betrekking op 716 autochtone jongeren.

Vergelijking van 2004 met 2001

In deze MJt worden de zelfgerapporteerde delicten over 2004 vergeleken met die over 2001. Tussen beide metingen zijn echter verschillen in de wijze waarop de onderzoeksgroep is samengesteld en de vragenlijst die is gebruikt. Omdat de oude selectiemethode niet meer voldeed is bij de meting over 2004 gekozen voor een state of the art selectiemethode, namelijk via de administratie van Nederlandse gemeenten. Daarnaast is in 2004 de vragenlijst aangepast. De belangrijkste redenen daarvoor zijn het taalgebruik en nieuwe wetenschappelijke inzichten, bijvoorbeeld met betrekking tot risicofactoren. Voor een meer uitgebreide verantwoording zie van der Laan e.a. (in voorbereiding).

Omdat de selectie van de allochtone jongeren in 2001 niet willekeurig is geweest, is ervoor gekozen alleen te vergelijken tussen autochtone jongeren in 2001 en 2004.

De delictvragenlijst in de meting van 2004 is aangepast en uitgebreid in vergelijking met die van 2001. In deze rapportage wordt alleen vergeleken voor die delicten die inhoudelijk vergelijkbaar zijn. Dit betekent dat alleen wordt gerapporteerd over vernieling, bekladden van objecten, winkeldiefstal, heling en iemand opzettelijk verwonden (zie bijlage 3, tabel 1).

Omdat bij de metingen over 2001 en 2004 niet dezelfde selectiemethode is gebruikt en niet dezelfde vragenlijst is gehanteerd, is het niet mogelijk om harde conclusies te trekken over verschillen of overeenkomsten tussen beide metingen. Door alleen te vergelijken tussen die groepen jongeren waarvan we

⁹ De zelfzoekmethode is een methode waarin interviewers een aantal kenmerken krijgen van de personen die ze moeten interviewen en hoeveel van de personen die deze kenmerken hebben ze moeten interviewen. Vervolgens gaan de interviewers zelf op zoek naar de personen. net zolang totdat ze het aantal te interviewen personen hebben bereikt. De zelfzoekmethode levert geen willekeurig geselecteerde groep op, waardoor gegevens niet generaliseerbaar zijn (Segers & Betlehem, 1999).

zeker zijn dat ze aselekt zijn geselecteerd en door de vergelijking te beperken tot die vragen waarin inhoudelijk geen verschillen aanwezig zijn, hebben we deze vergelijkingsproblemen geprobeerd zoveel mogelijk te reduceren. Hierdoor is het ons inziens wel mogelijk de vergelijking als indicatief op te vatten.

Beperkingen van zelfrapportagestudies

Er is in de literatuur veel discussie te vinden over de validiteit en betrouwbaarheid van zelfrapportagestudies. Sommige auteurs zijn van mening dat het niet mogelijk is om met zelfrapportagestudies een betrouwbaar en valide beeld te krijgen van delinquent gedrag (Bruinsma, 1994) of dat zelfrapportagestudies alleen gebruikt kunnen worden als eerst voldoende validiteit is aangetoond (Hessing & Elffers, 1995). Van belang is dat men zich realiseert dat het niet mogelijk is om op basis van zelfrapportagestudies tot 100% betrouwbare en valide uitspraken te komen over de gepleegde delicten. Maar uit de nationale en internationale discussies over de validiteit en betrouwbaarheid van zelfrapportageonderzoek komt naar voren dat de zelfrapportagemethode niet moet onderdoen voor de andere bronnen die kunnen worden gebruikt om jeugdcriminaliteit te meten. De voorstanders van zelfrapportageonderzoek zijn van mening dat, wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, er met zelfrapportagestudies wel degelijk een valide en betrouwbaar beeld kan worden verkregen over de mate waarin maatschappelijke regels overtreden worden (voor een overzicht zie Thornberry & Krohn, 2000).

De problemen omtrent validiteit en betrouwbaarheid concentreren zich rondom onder- en overrapportage van delicten. Bij overrapportage gaat het bijvoorbeeld om teveel delicten rapporteren om op te scheppen of – wanneer gevraagd wordt naar gepleegde delicten in een bepaalde periode– delicten noemen die daarbuiten gepleegd zijn. Bij onderrapportage gaat het bijvoorbeeld om het bewust of onbewust verzwijgen van delicten. Verder kan over- of onderrapportage ook worden veroorzaakt door een verkeerde formulering van vragen. Op verschillende punten is gepoogd deze problemen te reduceren. Zo is bij de constructie van de vragenlijst rekening gehouden met voldoende spreiding in de typen delinquent gedrag waarnaar wordt gevraagd. Zowel ernstige als minder ernstige delicten komen aan bod, als veel- en minder veelvoorkomende delicten. Verder zijn de vragen zo duidelijk mogelijk geformuleerd. Daarnaast zijn inleidende (filter)vragen gebruikt om de sociale wenselijkheid van antwoorden te reduceren. De gedachte daarbij is dat de filtervragen de gevoeligheid voor de vervolgvragen verminderen. Verder zijn de interviews in een één-op-één situatie afgenomen, zonder aanwezigheid van familie of vrienden. Dit om de privacy van de jongere voldoende te waarborgen. Tot slot zijn de gevoelige delictvragen niet door de interviewer gesteld, maar zijn deze door de jongere zelf op een computer ingevuld zonder dat de interviewer daarbij meekeek (zie ook Thornberry & Krohn, 2000).

Een specifiek probleem vormt zelfgerapporteerd daderschap door allochtone jongeren. In diverse nationale en internationale studies wordt erop gewezen dat onderrapportage van delinquent gedrag bij allochtone jongeren hoger is dan bij autochtone jongeren (zie bijvoorbeeld Junger, 1989; Huizinga, 1986;

Thornberry & Krohn, 2000). Hier zal dus rekening mee gehouden moeten worden bij de rapportage over allochtone jongeren.

Een andere beperking van studies waarbij een steekproef uit de totale bevolking wordt getrokken is dat altijd slechts een beperkt aantal personen kan worden ondervraagd en niet alle personen in de populatie. Hierdoor is er een beperkte mate van onnauwkeurigheid in de cijfers. Dit betekent dat wanneer alle jongeren in de leeftijd 10-17 jaar zouden worden geïnterviewd, het percentage jongeren dat aangeeft een delict te hebben gepleegd, iets hoger of lager kan uitvallen dan in deze rapportage is weergegeven. Om hiermee rekening te houden wordt een zogenoemd 95%-betrouwbaarheidsinterval gehanteerd. Dit betekent dat wanneer het onderzoek – onder gelijkblijvende omstandigheden– opnieuw zou worden gedaan, in minstens 95 van de 100 gevallen de percentages binnen dit interval komen te liggen. Omdat weergave van het 95%-betrouwbaarheidsinterval in alle tabellen onoverzichtelijk zou zijn, wordt dit interval alleen weergegeven bij de zelfgerapporteerde delicten van de totale groep over de afgelopen 12 maanden.

3 Door politie geregistreeerde jeugdcriminaliteit

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de geregistreeerde criminaliteit van jongeren van 12-17 jaar die in de periode 2002-2004 met de politie in aanraking kwamen. Hierbij wordt alleen gekeken naar misdrijven. Overtredingen¹⁰, zoals zwartrijden, baldadigheid of vuurwerkdelicten, blijven buiten beschouwing. De cijfers in dit hoofdstuk hebben betrekking op de jaren waarin delicten door de politie zijn geregistreeerd. Dat wil niet zeggen dat al deze delicten ook in hetzelfde jaar zijn gepleegd: pleegdatum en registratiedatum kunnen uiteenlopen.

De HKS-cijfers over 2004 zijn voorlopige cijfers. In de tabellen wordt het aantal pv's in 2004 weergegeven met een onder- en bovengrens. De ondergrens wordt gevormd door de nu beschikbare voorlopige cijfers. De bovengrens is een schatting van het definitieve aantal pv's na wegwerken van eventuele achterstanden in de registratie. Het werkelijke aantal in 2004 opgemaakte pv's ligt waarschijnlijk ergens daartussenin (zie ook hoofdstuk 2, box 2). Om de leesbaarheid te bevorderen wordt in de hoofdtekst telkens alleen het voorlopige cijfer genoemd (de ondergrens van de gegevens uit de tabellen).

Als in Nederland het totale aantal jongeren in de leeftijd 12 tot en met 17 jaar toeneemt, is het denkbaar dat er ook meer delicten gepleegd en (bij een gelijkblijvende pakkans en meldingsbereidheid) geregistreeerd worden. Het aantal 12-17-jarigen in Nederland neemt licht toe. In de periode 2002-2004, de drie jaren waarop de (geregistreeerde) cijfers in deze rapportage betrekking hebben, is het aantal 12-17-jarigen toegenomen van 1.157.667 jongeren tot 1.194.681: wat een toename van 3,2% betekent.

Om rekening te houden met de populatieomvang worden de absolute aantallen gerelateerd aan de bevolkingsomvang. Daar waar gedifferentieerd wordt naar sekse, gemeente(grootte) en herkomst, wordt gerelateerd aan het aantal in de desbetreffende subgroep. Bijvoorbeeld bij jongens heeft het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten betrekking op het aantal 12-17-jarige jongens in de Nederlandse bevolking. Dit maakt het mogelijk om subgroepen beter met elkaar te vergelijken.

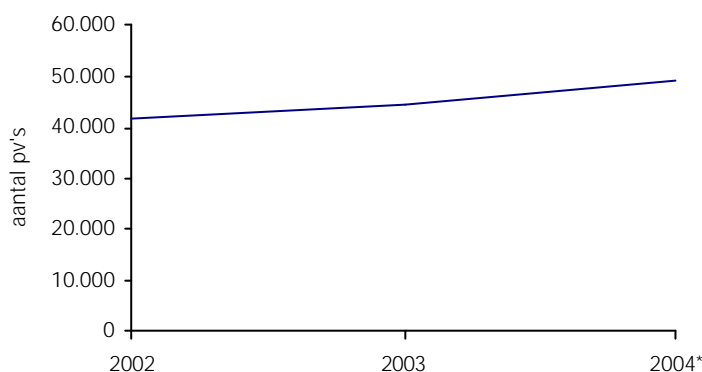
¹⁰ De wet bepaalt of een strafbaar feit als misdrijf of overtreding wordt aangemerkt. Misdrijven worden in het algemeen ernstiger geacht dan overtredingen. Ook kunnen misdrijven in het algemeen strenger worden bestraft dan overtredingen.

3.1 Door de politie geregistreerde processen-verbaal

In deze paragraaf wordt ingegaan op het aantal processen verbaal opgemaakt tegen 12-17-jarigen dat door de politie in de periode 2002-2004 is geregistreerd. Het aantal opgemaakte pv's wordt uitgesplitst naar leeftijd, sekse en gemeente(grootte). Tevens wordt ingegaan op het soort delicten die aanleiding vormden voor het opmaken van deze pv's.

Het totaal aantal pv's van verdachten van 12-17 jaar wordt berekend door de Halt-verwijzingen op te tellen bij de pv's die door de politie in het HKS geregistreerd zijn.¹¹ In 2004 zijn dit respectievelijk 11.415 en 37.801 pv's. Figuur 3 geeft een beeld van het aantal pv's (inclusief Halt-verwijzingen¹²) dat de politie in de periode 2002-2004 heeft opgemaakt. In 2002 maakte de politie 41.842 maal een pv op tegen een jeugdige verdachte van 12-17 jaar (inclusief Halt-verwijzingen). In 2004 is dit opgelopen tot 49.216 pv's (ondergrens), een stijging van 17,6%.

Figuur 3: Aantal processen-verbaal (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar), 2002-2004

* De cijfers over 2004 zijn voorlopige cijfers.

Bron: AuraH, HKS

*Leeftijd*¹³

Om de geregistreerde criminaliteit van de 12-17-jarigen in perspectief te plaatsen, wordt deze leeftijdscategorie vergeleken met andere leeftijdscategorieën, namelijk 18-24-jarigen en 25-79-jarigen. De meeste pv's per 100 personen in dezelfde leeftijdscategorie zijn in alle jaren geregistreerd bij de 18-24-jarigen, gevolgd door de 12-17-jarigen. Het minste aantal pv's per 100 leeftijdgenoten wordt geregistreerd bij de 25-79-jarigen. Bij alle drie de

¹¹ Om de leesbaarheid te bevorderen zullen we in dit hoofdstuk over geregistreerde criminaliteit voortaan alleen spreken over processen-verbaal. Hiermee worden ook de Halt-verwijzingen bedoeld, terwijl het daarbij formeel om een verkort pv gaat.

¹² De cijfers hebben betrekking op 51 van de 53 Halt-bureaus.

¹³ In het HKS wordt de leeftijd van een verdachte bepaald op het moment dat het pv wordt geregistreerd. Wanneer tegen een verdachte meer dan één pv wordt opgemaakt in een bepaald jaar, dan betreft het de leeftijd op het moment dat het laatste pv wordt opgemaakt. In AuraH, het registratiesysteem van de Halt-bureaus, wordt de leeftijd van een verdachte bepaald op het moment dat de verwijzing bij het bureau binnenkomt en in AuraH wordt geregistreerd.

leeftijdscategorieën is een toename te signaleren. In de periode 2002-2004 is de sterkste groei te signaleren bij de 18-24-jarigen, namelijk een groei van 18,5%. Per 100 leeftijdgenoten registreerde de politie in 2002 3,6 pv's en in 2004 4,1 pv's.

Tabel 1: Aantal processen-verbaal (inclusief Halt) van door de politie geregistreeerde verdachten naar leeftijd, 2002-2004

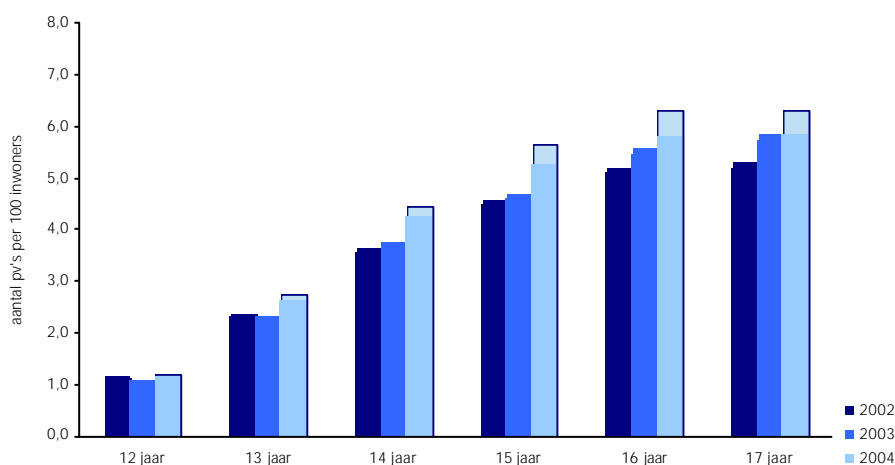
	2002		2003		2004		Per 100 leeftijdgenoten*
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	
12-17 jaar	41.842	3,6	44.594	3,8	49.216 - 51.750	4,1-4,3	
18-24 jaar	59.839	4,5	65.742	4,9	70.896 - 78.850	5,2-5,6	
25-79 jaar	161.680	1,5	177.628	1,9	179.441 - 192.550	1,7-1,8	
Totaal	263.361	2,0	287.964	2,4	299.553 - 320.150	2,3-2,4	

* Per 100 leeftijdgenoten in dezelfde leeftijdscategorie op 1 januari van het desbetreffende jaar.
Bron: AuraH, HKS

In hoeverre maken jongeren zich op steeds jongere leeftijd schuldig aan strafbare delicten? In andere studies wordt hiervoor geen bevestiging gevonden (zie bijvoorbeeld Van der Laan, 1998; Kruissink en Essers, 2004; Van der Laan e.a., 2005). In figuur 4 wordt een beeld gegeven van het aantal pv's (inclusief Halt-verwijzingen) per 100 leeftijdgenoten dat de politie in de periode 2002-2004 heeft opgemaakt, uitgesplitst naar leeftijd van de verdachte. Uit de figuur blijkt dat bij alle leeftijden tussen de 12-17 jaar een toename is te signaleren in het aantal opgemaakte pv's in 2004 ten opzichte van de voorgaande jaren.

Wanneer alleen naar de voorlopige cijfers/ondergrens wordt gekeken (weergegeven als volledig ingekleurde balk), dan lijkt het erop dat ten opzichte van de eerdere jaren de toename in het aantal pv's per 100

Figuur 4: Aantal processen-verbaal per 100 inwoners (inclusief Halt) van door de politie geregistreeerde verdachten (12-17 jaar) naar leeftijd, 2002-2004

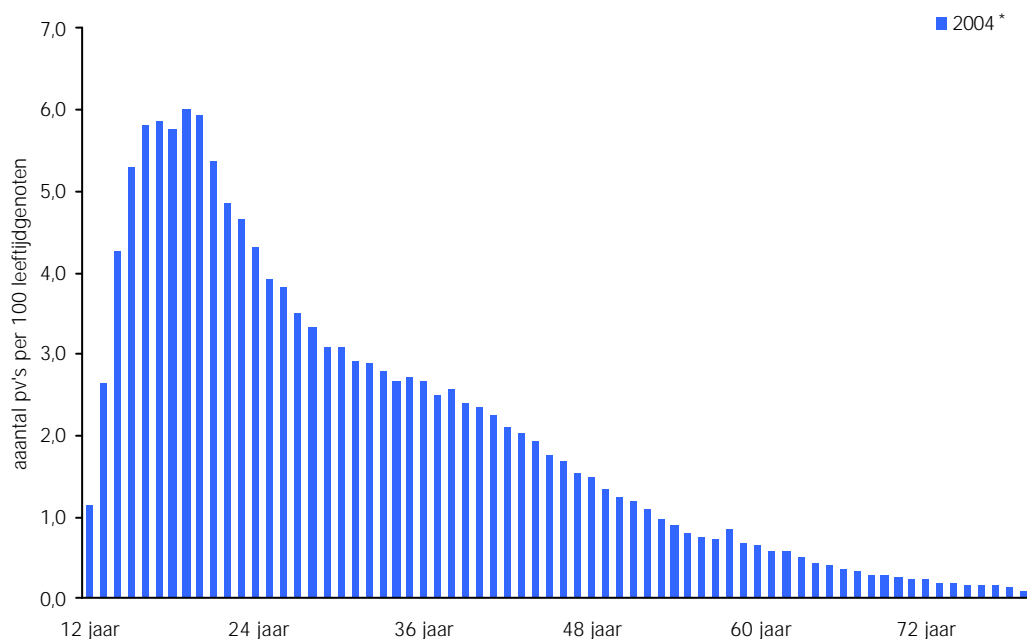

Bron: AuraH, HKS

leeftijdgenoten in 2004 bij de jongere leeftijdsgroepen (de 13-15-jarigen) groter is dan bij de 16-17-jarigen. Wordt in figuur 4 echter gekeken naar de bovengrens van de cijfers (gemarkeerd weergegeven), dan blijkt dat er bij alle leeftijdsgroepen sprake is van een duidelijke toename in het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten. Omdat deze voorlopige cijfers niet volledig zijn, bieden de hier gepresenteerde cijfers voorsnog geen definitieve ondersteuning voor de gedachte dat verdachten steeds jonger worden.

Om aan te geven hoe het aantal strafrechtelijk minderjarige verdachten zich verhoudt tot het totale aantal verdachten van 12-79 jaar, is voor 2004 in figuur 5 het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten voor alle 12-79-jarigen weergegeven. De meeste pv's worden geregistreerd bij de 17-jarigen, dit is de piekleeftijd. Bijna 6% van alle 17-jarigen kwam in 2004 met de politie in aanraking. Het aantal pv's per 100 18-24-jarigen is redelijk stabiel, terwijl het aantal pv's binnen andere leeftijdscategorieën flink stijgt of daalt. Dit verklaart waarom, wanneer leeftijden worden samengevoegd tot categorieën, de meeste pv's per 100 leeftijdgenoten worden geregistreerd bij de 18-24-jarigen.

Figuur 5: Aantal processen-verbaal per 100 inwoners (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten naar leeftijd, 2004*

* Het betreft voorlopige cijfers.

Bron: AuraH, HKS

Sekse

Tabel 2 geeft een beeld van het aantal pv's (inclusief Halt-verwijzingen) dat de politie in de periode 2002-2004 heeft opgemaakt, uitgesplitst naar sekse van de verdachten. Ruim acht op de tien verdachten zijn jongens. Van alle in 2004 geregistreerde verdachten was 18,9% een meisje. In 2002 was dit 18,6%. Het percentage meisjes dat met de politie in aanraking komt is in de periode 2002-2004 dus nauwelijks veranderd.

Zowel bij de jongens als bij de meisjes is er een geleidelijke toename in het aantal opgemaakte pv's per 100 leeftijdgenoten te signaleren. Per 100 12-17-jarige jongens werden in 2002 door de politie 5,7 pv's opgemaakt. In 2004 is dit aantal toegenomen tot 6,5 pv's per 100 12-17-jarige jongens. Bij de meisjes is in 2004 ten opzichte van 2002 een lichte toename te zien, van 1,4 pv naar 1,6 pv per 100 12-17-jarige meisjes.

Tabel 2: Aantal processen-verbaal (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar) naar sekse, 2002-2004

	2002		2003		2004		
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	
Jongen	34.047	5,7	36.478	6,0	39.900-	42.050	6,5-6,9
Meisje	7.795	1,4	8.116	1,4	9.316-	9.700	1,6-1,7
Totaal	41.842	3,6	44.594	3,8	49.216-	51.750	4,1-4,3

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde sekse op 1 januari van het desbetreffende jaar.
Bron: AuraH, HKS

Gemeentegrootte¹⁴

Tabel 3 geeft een beeld van het aantal pv's (inclusief Halt-verwijzingen) door de politie opgemaakt in 2002-2004, uitgesplitst naar gemeentegrootte. Voor alle jaren geldt dat het absolute aantal pv's het hoogste is in gemeenten met 10.000 tot 50.000 inwoners, gevolgd door gemeenten met 100.000 tot 250.000 inwoners en daarna door gemeenten met meer dan 250.000 inwoners. Deze rangorde is te verwachten omdat er veel meer gemeenten zijn met 10.000 tot 50.000 inwoners dan gemeenten met 100.000 inwoners of meer.

Wanneer wordt rekening gehouden met het aantal 12-17-jarigen dat in de gemeenten woont, dan blijkt dat het aantal geregistreerde pv's per 100 leeftijdgenoten toeneemt, naarmate de gemeente groter is. Met 7,5 pv's per 100 leeftijdgenoten worden de meeste pv's uitgeschreven in de gemeenten met 250.000 inwoners of meer (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag).

In de periode 2002-2004 is in alle gemeenten een stijging te zien zowel in het absolute aantal opgemaakte pv's als in het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten. Op basis van de voorlopige cijfers blijkt dat het absolute aantal pv's in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners (25,6%) en in gemeenten met 250.000 inwoners of meer (23,6%), in de periode 2002-2004 sterker is gegroeid dan in andere gemeenten. Hierbij wordt opgemerkt dat dit kan veranderen wanneer de definitieve cijfers beschikbaar zijn.

¹⁴ In het HKS is dit de gemeente waarin men woont op het moment dat de politie het delict registreert. Wanneer iemand meerdere delicten pleegt en in de tussentijd verhuist, dan wordt de laatst bekende woongemeente geregistreerd. In AuraH, het registratiesysteem van de Halt-bureaus, is dit in 2002 en 2003 de gemeente waarin het delict is gepleegd. Vanaf 2004 is dit ook in AuraH de woongemeente.

Tabel 3: Aantal processen-verbaal (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar) naar gemeentegrootte, 2002-2004

	2002		2003		2004		Per 100 leeftijdgenoten*
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal		
< 10.000 inwoners	859	1,8	964	2,1	1.079-	1.100	2,4-2,4
10.000 tot 50.000 inw.	15.156	2,5	16.137	2,6	18.324-	18.650	3,0-3,1
50.000 tot 100.000 inw.	7.835	4,2	8.454	4,4	9.324-	10.000	4,5-4,8
100.000 tot 250.000 inw.	8.755	4,4	9.121	4,5	9.924-	10.000	4,8-4,9
250.000 inw. of meer (G4)	7.827	6,3	8.391	6,6	9.671-	10.200	7,5-7,9
Woonachtig in het buitenland**	835		1.140		850-	850	
Totaal	41.842	3,6	44.594	3,8	49.216-	55.750	4,1-4,3

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde sekse op 1 januari van het desbetreffende jaar.

** Het is niet mogelijk om een goede schatting te maken van het definitieve aantal pv's dat is opgemaakt tegen verdachten die in het buitenland woonachtig zijn. Daarom is alleen het voorlopige aantal geregistreerde pv's in 2004 gerapporteerd.

Bron: AuraH, HKS

Gemeente¹⁴

Tabel 4 geeft een beeld van het aantal pv's (inclusief Halt-verwijzingen) dat de politie in de periode 2002-2004 heeft opgemaakt, uitgesplitst naar gemeente. Voor 2004 zijn alleen de voorlopige cijfers gegeven. Zoals al eerder werd opgemerkt is er in meer of mindere mate sprake van registratieachterstanden bij de politiekorpsen (zie box 1). Dit maakt het lastig om een goede inschatting te maken van het definitieve aantal pv's wanneer wordt uitgesplitst naar politiekorps. In tabel 4 staan daarom voor 2004 alleen de voorlopige cijfers vermeld.

Globaal kan worden gezegd dat van de in totaal 49.216 opgemaakte pv's er 19.989 (40,6%) zijn opgemaakt tegen een verdachte die woont (of een delict heeft gepleegd) in één van de dertig gemeenten die vallen onder het Grotestedenbeleid, de 'G30'. Van de 49.216 pv's zijn er 9.671 (19,7%) zijn opgemaakt tegen verdachten die in 2004 in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht of Den Haag woonden, de 'G4'.

In tabel 4 wordt tevens het aantal opgemaakte pv's per 100 leeftijdgenoten van de betreffende gemeente gegeven. In 2004 zijn de meeste geverbaliseerde jongeren per 100 leeftijdgenoten woonachtig in Schiedam, gevolgd door Rotterdam, Dordrecht en Utrecht. Amsterdam en Den Haag nemen een middenpositie in.

Verder blijkt uit de tabel dat ten opzichte van 2002, in 2004 in alle gemeenten een stijging is te signaleren in het absolute aantal opgemaakte pv's. Wanneer we het aantal pv's relateren aan de bevolkingsomvang van de 12-17-jarigen in de gemeenten, dan blijkt het volgende. Bij 40,0% van de G30 gemeenten (12 gemeenten) is sprake van een stijging met meer dan 1 pv per 100 leeftijdgenoten, bij 43,3% (13 gemeenten) is sprake van een stijging met minder dan 1 pv per 100 leeftijdgenoten en bij de rest van de G30 gemeenten is sprake van een lichte daling in het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten. De sterkste stijgingen in het aantal pv's per 100 inwoners zijn te signaleren in de gemeenten Hengelo (98,6%), Heerlen (81,6%) en Deventer (72,2%). De sterkste dalingen in het aantal pv's per 100 inwoners zien we in de periode

2002-2004 in de gemeenten Leeuwarden (-28,0%), Breda (-17,1%) en Nijmegen (-14,3%). Er is geen duidelijke clustering van deze stijgers en dalers over Nederland.

Tabel 4: Aantal processen-verbaal (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar) naar gemeente, 2002-2004

	2002		2003		2004	
	Aantal	Per 100 leeftijd-genoten*	Aantal	Per 100 leeftijd-genoten*	Aantal	Per 100 leeftijd-genoten*
Alkmaar	237	3,4	271	3,9	276	3,9
Almelo	180	3,4	192	3,5	264	4,8
Amersfoort	346	3,9	350	3,8	380	4,1
Amsterdam	2.359	5,8	2.617	6,2	2.790	6,6
Arnhem	425	5,1	477	5,6	486	5,6
Breda	480	4,5	466	4,3	423	3,8
Den Bosch	445	5,1	455	5,1	483	5,3
Den Haag	1.549	5,2	1.499	4,9	2.097	6,8
Deventer	171	3,0	239	4,1	310	5,2
Dordrecht	676	7,7	697	7,8	765	8,7
Eindhoven	466	3,9	401	3,2	480	3,9
Emmen	235	3,0	281	3,5	250	3,1
Enschede	337	3,4	414	4,1	345	3,4
Groningen	470	5,6	588	6,9	599	6,9
Haarlem	413	4,7	347	3,9	378	4,2
Heerlen	196	3,1	205	3,2	359	5,6
Helmond	146	2,6	227	3,8	237	4,0
Hengelo (Overijssel)***	79	1,0	75	1,3	160	2,8
Leeuwarden	316	5,4	238	4,1	227	3,9
Leiden	413	6,0	456	6,5	385	5,4
Lelystad	296	5,4	390	7,0	393	7,0
Maastricht	282	3,9	307	4,2	356	4,8
Nijmegen	430	4,7	450	4,8	383	4,0
Rotterdam	2.898	7,1	3.302	8,0	3.685	8,9
Schiedam	309	6,3	466	9,2	519	10,0
Tilburg	707	5,4	696	5,2	840	6,3
Utrecht	1.021	7,6	1.003	7,2	1.099	7,7
Venlo	233	3,5	239	3,5	320	4,7
Zaanstad	307	3,4	305	3,2	328	3,4
Zwolle	358	4,7	279	3,5	372	4,7
Totaal G4	7.827	6,3	8.421	6,6	9.671	7,5
Totaal G30 (incl. G4)	16.780	5,1	17.932	5,3	19.989	5,9
Overige steden	23.500	2,8	26.100	3,0	28.333	3,3
Woonachtig in het buitenland	835		1.140		861	
Totaal Nederland****	41.842	3,6	44.594	3,8	49.216	4,1

* Het is niet mogelijk om een goede schatting te maken van het definitieve aantal pv's naar woongemeente. Daarom is alleen het voorlopige aantal geregistreerde pv's in 2004 gerapporteerd.

** Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde gemeente op 1 januari van het desbetreffende jaar.

*** In de jaren 2002 en 2003 exclusief Halt-verwijzingen, omdat geen onderscheid kon worden gemaakt tussen Hengelo in de provincie Overijssel (één van de G30) en Hengelo in Gelderland. In 2004 zijn Halt-verwijzingen *wel* meegeteld.

**** Inclusief onbekend.

Bron: AuraH, HKS

Soort delict

In 2004 zijn er 49.216 pv's opgemaakt tegen verdachten van 12-17 jaar (zie tabel 1). In totaal werden zij verdacht van het plegen van 71.119 delicten, waarbij ook delicten zijn meegeteld die leidden tot een Halt-verwijzing (zie tabel 5). Het komt dus regelmatig voor dat er op één pv meerdere delicten vermeld staan. Gemiddeld betreft het 1,4 delict per pv.

In tabel 5 wordt het aantal delicten naar delictsoort weergegeven. De delicten die het meeste voorkomen zijn vermogensdelicten, zoals diefstal of heling. In 2004 zijn vier op de tien delicten vermogensdelicten. Drie op de tien delicten in 2004 zijn vernielingen of openbare orde delicten. Hieronder worden delicten verstaan als brandstichting en het niet voldoen aan een ambtelijk bevel. Twee op de tien delicten in 2004 zijn geweldsdelicten, zoals bedreiging of diefstal met geweld.

Uit tabel 5 blijkt dat het aantal door de politie geregistreerde delicten in de periode 2002-2004 is toegenomen. Deze stijging is bij alle delictsoorten zichtbaar. De stijging in het aantal geregistreerde vernielingen of openbare orde delicten, overige delicten en geweldsdelicten ontloopt elkaar niet veel (respectievelijk 18,9%, 18,0% en 17,8%). Het aantal vermogensdelicten stijgt het minst sterk in de periode 2002-2004 (7,7%).

Tabel 5: Aantal delicten (inclusief Halt) van door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar) naar delictsoort, 2002-2004

	2002	2003	2004		2002-2004
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Procentuele verandering
Geweldsdelict	12.619	13.184	14.862	16.650	17,8 -32,0
Vermogensdelict	28.000	29.470	30.156	33.200	7,7 -18,6
Vernieling of openbare orde delict	17.727	20.454	21.084	23.100	18,9 -30,3
Overig delict*	4.251	4.704	5.017	5.350	18,0 -25,4
Totaal**	62.749	67.812	71.119	78.300	13,3 -24,8

* Bijvoorbeeld misdrijven die onder de Wet Wapens en Munitie of de Opiumwet vallen.

** Inclusief onbekend.

Bron: AuraH, HKS

3.2 Door de politie geregistreerde verdachten: first offenders en recidivisten

Een belangrijk aandachtspunt van het beleidsprogramma Jeugd terecht betreft first offenders en recidivisten. Volgens de definitie die in Jegd terecht gehanteerd wordt zijn first offenders verdachten tegen wie de politie in het betreffende jaar één pv opmaakte en tegen wie in het verleden geen pv's zijn opgemaakt. Recidivisten zijn verdachten tegen wie de politie in het betreffende jaar minstens één pv opmaakte en die in totaal minstens twee keer ge verbaliseerd zijn (Ministerie van Justitie, 1999).

In 2004 heeft de politie in totaal 49.216 keer een pv opgemaakt tegen een jeugdige verdachte, waaronder 11.415 Halt-verwijzingen. Van de jongeren die een Halt-verwijzing kregen, wordt niet geregistreerd of zij reeds eerder met de politie in aanraking kwamen. Het is dus onbekend of zij behoren tot de groep first offenders of tot de groep recidivisten. In deze paragraaf worden

pv's die leiden tot een Halt-verwijzing daarom buiten beschouwing gelaten. Dit leidt waarschijnlijk tot een onderschatting van het aantal first offenders, omdat de meeste jongeren die een Halt-verwijzing krijgen niet eerder met de politie in aanraking zijn geweest.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de veranderingen in de periode 2002-2004 in het aantal first offenders en recidivisten. De veranderingen in aantallen first offenders en recidivisten worden nagegaan voor de verschillende leeftijden, voor jongens en meisjes en voor verschillende gemeentegrootten. Verder wordt ingegaan op de soorten delicten die door deze twee subgroepen van verdachten zijn gepleegd en welke veranderingen zich daarin in de periode 2002-2004 hebben voorgedaan.

Exclusief de Halt-verwijzingen heeft de politie in 2004, 37.801 pv's wegens een misdrijf opgemaakt tegen in totaal 29.389 verdachten. Ongeveer tweederde van deze jongeren (18.689) kwam in dat jaar voor het eerst met de politie in aanraking, de zogenoemde 'first offenders' (tabel 6). In 2004 waren er 10.700 recidivisten in de leeftijd 12-17 jaar. Daarvan kregen 9.512, 2-5 pv's in hun hele criminele carrière en 1.188 hebben in hun hele criminele carrière meer dan vijf pv's gekregen. Het gaat dan om de zogenoemde 'jeugdige veelplegers'¹⁵ (tabel 6). In totaal kregen de recidivisten in 2004, 19.112 pv's.

Ten opzichte van 2002 heeft de politie in 2004, 23,6% meer jeugdige verdachten geregistreerd (tabel 6). Het aantal first offenders is tussen 2002 en 2004 gestegen met 22,5% en het aantal recidivisten is in dezelfde periode toegenomen met 25,6%. In deze periode is het aantal recidivisten dus iets sterker toegenomen dan het aantal first offenders. Wanneer we afgaan op de bovengrens cijfers, dan is het beeld voor 2002-2004 omgekeerd. Geconcludeerd kan worden dat de groei van de first offenders en de recidivisten weinig van elkaar afwijkt.

Tabel 6: Door de politie geregistreerde verdachten (12-17 jaar; excl. Halt) naar verdachtengroep, 2002-2004

	2002	2003	2004		2002-2004
	Aantal	Aantal	Aantal		Procentuele verandering
First offender* (1 pv)	15.254	16.455	18.689-	19.350	22,5-26,8
Recidivist** (meer dan 1 pv), waarvan	8.519	9.692	10.700-	11.600	25,6-36,5
Meerpleger*** (2-5 pv's)	7.564	8.623	9.512-	10.300	25,8-36,0
Jeugdige veelpleger**** (meer dan 5 pv's)	955	1.069	1.188-	1.335	24,4-39,7
Totaal	23.773	26.147	29.389-	31.000	23,6-30,3

* First offender: jongere met 1 pv in het betreffende jaar, tegen nog niet eerder een pv werd opgemaakt.

** Recidivist: jongere met meer dan 1 pv in zijn hele criminele carrière (tot en met het betreffende jaar), waarvan ten minste 1 in het betreffende jaar.

*** Meerpleger: jongere met 2-5 pv's in zijn hele criminele carrière (tot en met het betreffende jaar), waarvan ten minste 1 in het betreffende jaar.

**** Jeugdige veelpleger: jongere met meer dan 5 pv's in zijn hele criminele carrière (tot en met het betreffende jaar), waarvan ten minste een in het betreffende jaar.

Bron: HKS

Leeftijd

Tabel 7 geeft een beeld van het aantal first offenders en recidivisten in de periode 2002-2004, uitgesplitst naar leeftijd. Het absolute aantal neemt toe naarmate de leeftijd toeneemt, dit geldt zowel voor de first offenders als voor de recidivisten. Per 100 leeftijdgenoten neemt het aantal door de politie geregistreerde verdachten ook toe, naarmate de leeftijd toeneemt. Het aantal first offenders per 100 leeftijdgenoten is in 2002-2004 bij alle leeftijden licht gestegen. Uiteraard moet hierbij worden opgemerkt dat geen rekening is gehouden met first offenders die een Halt-verwijzing kregen. Ook het aantal recidivisten per 100 leeftijdgenoten is in de periode 2002-2003 continu licht toegenomen. Bij de recidivisten is deze toename vooral duidelijk bij de 15-17-jarigen.

Tabel 7: Aantal door de politie geregistreerde first offenders en recidivisten (12-17 jaar; excl. Halt) naar leeftijd, 2002-2004

	2002		2003		2004		Per 100 leeftijd- genoten*
	Aantal	Per 100 leeftijd- genoten*	Aantal	Per 100 leeftijd- genoten*	Aantal	Per 100 leeftijd- genoten*	
First offenders, waarvan	15.254	1,3	16.455	1,4	18.689-	19.350	1,6-1,6
12 jaar	709	0,4	794	0,4	910-	950	0,4-0,5
13 jaar	1.467	0,8	1.605	0,8	2.068-	2.100	1,0-1,0
14 jaar	2.436	1,2	2.696	1,4	3.261-	3.400	1,7-1,7
15 jaar	3.184	1,6	3.358	1,7	3.914-	4.050	2,0-2,1
16 jaar	3.680	1,9	3.874	2,0	4.237-	4.400	2,2-2,2
17 jaar	3.778	2,0	4.128	2,2	4.299-	4.500	2,2-2,3
Recidivisten, waarvan	8.519	0,7	9.692	0,8	10.700-	11.600	0,9-1,0
12 jaar	101	0,1	106	0,1	134-	150	0,1-0,1
13 jaar	400	0,2	459	0,2	554-	600	0,3-0,3
14 jaar	993	0,5	1.091	0,6	1.270-	1.350	0,6-0,7
15 jaar	1.719	0,9	1.945	1,0	2.130-	2.350	1,1-1,2
16 jaar	2.440	1,3	2.792	1,4	3.023-	3.300	1,5-1,7
17 jaar	2.866	1,5	3.299	1,7	3.589-	3.900	1,8-2,0

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde sekse op 1 januari van het desbetreffende jaar.

Bron: HKS

Sekse

Vervolgens zijn de verschillen tussen jongens en meisjes nagegaan voor beide verdachtengroepen. Het percentage meisjes onder de first offenders is ongeveer twee keer zo hoog als onder de recidivisten, namelijk 21,6% tegenover 11,0% in 2004. Deze verhouding is voor alle drie de jaren min of meer constant.

Bij de first offenders en bij de recidivisten is in de periode 2002-2004 zowel het absolute aantal jongens als het aantal jongens per 100 leeftijdgenoten toegenomen (tabel 8). Bij de first offenders is het aantal jongens tussen 2002 en 2004 gestegen van 2,0 pv's per 100 in 2002 naar 2,4 pv's per 100 in 2004. Bij de recidivisten is er een toename in het aantal jongens tussen 2002 en 2004 vast te stellen van 0,7 pv's per 100 in 2002 naar 0,9 pv's per 100 in 2004.

¹⁵ Aangezien in de MJt slechts gekeken wordt naar jeugdigen die vanwege hun leeftijd geen lange criminele carrière kunnen hebben, wijkt de gehanteerde definitie af van de algemene definitie van veelplegers zoals opgesteld door Wartna en Tollenaar (2004).

Hoewel het absolute aantal meisjes, zowel bij first offenders als bij recidivisten, toeneemt in de periode 2002-2004, is het aantal vrouwelijk first offenders en recidivisten per 100 12-17-jarige meisjes nauwelijks veranderd.

Tabel 8: Aantal door de politie geregistreeerde first offenders en recidivisten (12-17 jaar, excl. Halt) naar sekse, 2002-2004

	2002		2003		2004	
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*
First offenders, waarvan	15.254	1,3	16.455	1,4	18.689- 19.350	1,6-1,6
Jongen	12.093	2,0	12.948	2,1	14.949- 5.100	2,4-2,5
Meisje	3.161	0,6	3.507	0,6	4.040- 4.200	0,7-0,7
Recidivisten, waarvan	8.519	0,7	9.692	0,8	10.700- 11.600	0,9-1,0
Jongen	7.535	1,3	8.595	1,4	9.519- 10.300	1,6-1,7
Meisje	984	0,2	1.097	0,2	1.181- 1.300	0,2-0,2

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde sekse op 1 januari van het desbetreffende jaar.

Bron: HKS

Gemeentegrootte

In tabel 9 is het aantal first offenders en recidivisten weergegeven, uitgesplitst naar het aantal inwoners van de woongemeente. Zoals kan worden verwacht op basis van tabel 3 neemt het aantal verdachten per 100 leeftijdgenoten toe, naarmate de omvang van de gemeenten groter wordt. In 2004 is in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners het aantal first offenders 1,0 per 100 leeftijdgenoten en het aantal recidivisten 0,4 per 100. In gemeenten met meer dan 250.000 inwoners (G4) betreft het aantal first offenders en recidivisten respectievelijk 2,7 en 1,9 per 100 leeftijdgenoten. Vergelijken we de woongemeente van recidivisten met die van first offenders dan blijkt dat recidivisten relatief vaak woonachtig zijn in een van de G4 (18,4% van de first offenders tegenover 22,7% van de recidivisten).

Voor de periode 2002-2004 is de ontwikkeling in het aantal verdachten per 100 leeftijdgenoten voor beide verdachtengroepen onderzocht. Het absolute aantal first offenders en recidivisten is in alle soorten gemeenten gestegen. Ook relatief (per 100 leeftijdgenoten) is er bij alle gemeenten sprake van een toename, hoewel deze stijging bij sommige gemeenten sterker is dan bij andere gemeenten. Het aantal first offenders per 100 leeftijdgenoten is in gemeenten met minder dan 50.000 inwoners licht gestegen. De sterkste groei bij de first offenders per 100 leeftijdgenoten is in de G4 gemeenten. In de G4 gemeenten is er sprake van een duidelijke continue stijging van het aantal first offenders (van 2,2 pv's per 100 naar 2,7 pv's per 100). Het aantal recidivisten per 100 leeftijdgenoten is licht gestegen in kleine en middelgrote gemeenten (tot maximaal 50.000 inwoners). De sterkste toename in het aantal recidivisten per 100 leeftijdgenoten wordt aangetroffen in de G4 gemeenten (van 1,6 naar 1,9).

Tabel 9: Aantal door de politie geregistreerde first offenders en recidivisten (12-17 jaar; excl. Halt) naar gemeentegrootte, 2002-2004

	2002		2003		2004		Per 100 leeftijdgenoten*
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*	
First offenders**, waarvan	15.254	1,3	16.455	1,4	18.689-	19.350	1,6-1,6
< 10.000 inwoners	367	0,8	381	0,8	446-	450	1,0-1,0
10.000 tot 50.000 inw.	5.708	0,9	6.164	1,0	7.181-	7.100	1,2-1,2
50.000 tot 100.000 inw.	2.759	1,5	2.980	1,5	3.404-	3.600	1,6-1,7
100.000 tot 250.000 inw.	3.087	1,6	3.180	1,6	3.617-	3.500	1,8-1,7
250.000 of meer inw. (G4)	2.698	2,2	3.031	2,4	3.435-	3.600	2,7-2,8
Woonachtig in het buitenland***	623		709		597-		
Recidivisten**, waarvan	8.519	0,7	9.692	0,8	10.700-	11.600	0,9-1,0
< 10.000 inwoners	144	0,3	188	0,4	200-	200	0,4-0,4
10.000 tot 50.000 inw.	2.664	0,4	3.183	0,5	3.540-	3.700	0,6-0,6
50.000 tot 100.000 inw.	1.653	0,9	1.831	0,9	2.138-	2.400	1,0-1,1
100.000 tot 250.000 inw.	1.934	1,0	2.144	1,1	2.233-	2.300	1,1-1,1
250.000 of meer inw. (G4)	2.007	1,6	2.108	1,7	2.436-	2.600	1,9-2,0
Woonachtig in het buitenland***	114		236		149-		

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde sekse op 1 januari van het desbetreffende jaar.

** Inclusief onbekend.

*** Het is niet mogelijk om een goede schatting te maken van het definitieve aantal verdachten woonachtig in het buitenland. Daarom is alleen het voorlopige aantal geregistreerde pv's in 2004 gerapporteerd.

Bron: AuraH, HKS

Soort delict

In 2004 waren de 18.689 first offenders (tabel 6) verantwoordelijk voor 27.958 geregistreerde delicten (tabel 10). Per first offender komt dit neer op een gemiddelde van 1,5 delict¹⁶ in 2004. De 10.700 recidivisten (tabel 6) waren verantwoordelijk voor 31.746 geregistreerde delicten in 2004 (tabel 10). Dit komt neer op een gemiddelde van 3,0 delicten per recidivist in 2004. Dit betekent dat eenderde van alle verdachten in 2004 verantwoordelijk is voor ruim de helft van de geregistreerde delicten in dat jaar.

Zowel bij de first offenders als bij recidivisten komen vermogensdelicten het meeste voor, gevolgd door vernielingen of openbare orde delicten en daarna geweldsdelicten. Overige delicten, zoals misdrijven volgens de Wet Wapens en Munitie of de Opiumwet, komen het minst vaak voor.

Voor alle jaren in de periode 2002-2004 geldt dat vernielingen of openbare orde delicten en overige delicten iets vaker voorkomen bij first offenders en dat geweldsdelicten en vermogensdelicten vaker voorkomen bij de recidivisten.

In de periode 2002-2004 is zowel bij de first offenders als de recidivisten bij alle delicten een toename te signaleren. De sterkste groei in 2002-2004 is te zien in de categorie 'overige delicten' (een groei van 15,8% bij de first

¹⁶ Of een jongere tot de groep first-offenders of recidivisten behoort, hangt af van het aantal pv's dat tegen een jongere is opgemaakt en niet van het aantal geregistreerde delicten op die pv's (op één pv kunnen meerdere delicten vermeld staan). Dit verklaart waarom er first-offenders zijn met meer dan één delict.

offenders en 37,7% bij de recidivisten). Deze wordt gevolgd door de categorie 'vernielingen of openbare orde delicten' en geweldsdelicten. De groei bij vermogensdelicten is het minst sterk.

Tabel 10: Aantal door de politie geregistreerde delicten van first offenders en recidivisten (12-17 jaar; excl. Halt) naar delictsoort, 2002-2004

	2002	2003	2004	2002-2004
	Aantal	Aantal	Aantal	Procentuele verandering
First offenders, waarvan	24.929	26.250	27.958- 30.350	12,2 -21,8
Geweldsdelict	6.016	6.048	6.606- 7.300	9,8 -21,2
Vermogensdelict	9.477	9.556	10.060- 10.900	6,2 -15,2
Vernieling of openbare orde delict	7.252	8.374	8.761- 9.500	20,8 -31,2
Overig delict	2.184	2.272	2.530- 2.650	15,8 -20,6
Recidivisten, waarvan	25.907	30.659	31.746- 36.650	22,5 -41,5
Geweldsdelict	6.272	6.918	8.026- 9.150	28,0 -46,1
Vermogensdelict	11.837	13.674	13.242- 15.450	11,9 -30,7
Vernieling of openbare orde delict	6.201	8.103	8.278- 9.600	33,5 -54,6
Overig delict	1.597	1.964	2.199- 2.450	37,7 -51,8

Bron: HKS

3.3 Etnische herkomst van verdachten

In het beleidsprogramma Jeugd terecht wordt tevens inzicht gevraagd in verschillen in criminaliteitsniveaus tussen autochtone en allochtone jongeren. In de politie- en justitieregistraties wordt alleen het geboorteland van de verdachte vastgelegd en niet dat van de ouders. Dit betekent dat tweede en latere generaties allochtonen niet kunnen worden onderscheiden van de autochtone bevolking. In die gevallen geldt immers dat Nederland het geboorteland is. In de vorige paragrafen is gebruik gemaakt van deze registraties waardoor het niet mogelijk is om te onderscheiden naar etnische herkomst. Om toch inzicht te krijgen in criminaliteit per bevolkingsgroep, zijn in deze monitor gegevens gebruikt uit een onderzoek naar de aard en de omvang van de criminele betrokkenheid van autochtone en allochtone bevolkingsgroepen (Blom e.a., 2005). Ten behoeve van dit onderzoek werden achtergrondgegevens van de verdachten tegen wie de politie in 2002 een pv opmaakte opgezocht in de GBA. Daarin is informatie aanwezig over zowel het geboorteland van de persoon als dat van zijn of haar ouders. Op die manier is onder andere informatie verkregen over de etnische herkomst van verdachten.

De informatie over de etnische herkomst van de verdachten heeft alleen betrekking op verdachten die in het HKS zijn geregistreerd, Halt-gegevens zijn niet meegenomen. Verder bleek het niet mogelijk om van alle verdachten in de GBA gegevens te achterhalen¹⁷. Daarom wijkt het totale aantal verdachten af van het totale aantal verdachten dat elders in de MJt genoemd wordt.

¹⁷ Ongeveer 10% van de jeugdige verdachten in het HKS kon niet in de GBA worden teruggevonden. Hiervoor zijn verschillende redenen te noemen, bijvoorbeeld: een verdachte is woonachtig in het buitenland, een verdachte verblijft slechts tijdelijk of illegaal in Nederland of registratiefouten.

Tabel 11: Aantal door de politie geregistreeerde verdachten (12-17 jaar; excl. Halt) naar etnische herkomst en generatie, 2002

	2002	
	Aantal	Per 100 leeftijdgenoten*
Totaal**, waarvan	20.788	1,8
Autochtoon***	11.589	1,3
Allochtoon****, waarvan	9.111	3,6
1e Generatie allochtoon*****, waarvan	3.309	4,0
Marokko	514	7,0
Suriname	296	4,5
Nederlandse Antillen of Aruba	625	9,6
Turkije	211	3,0
2e Generatie allochtoon*****, waarvan	5.890	3,4
Marokko	1.771	6,5
Suriname	1.228	4,3
Nederlandse Antillen of Aruba	321	4,2
Turkije	877	2,9

* Per 100 leeftijdgenoten van dezelfde herkomst op 27 september 2002.

** Het totale aantal jeugdige verdachten in 2002 wijkt af van het elders in deze monitor genoemde aantal. Dit komt doordat in deze tabel alleen de in de GBA geregistreeerde verdachten worden geteld.

*** Autochtoon: persoon van wie beide ouders in Nederland geboren zijn (Bron: CBS).

**** Allochtoon: persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren (Bron: CBS).

***** 1e Generatie allochtoon: een in het buitenland geboren persoon met ten minste één in het buitenland geboren ouder (Bron: CBS).

***** 2e Generatie allochtoon: een in Nederland geboren persoon met ten minste één in het buitenland geboren ouder (Bron: CBS).

Bron: HKS, SSB

In tabel 11 wordt het aantal verdachten in het HKS uitgesplitst naar etnische herkomst. In absolute aantallen vormen de autochtonen de grootste groep met 11.589 verdachten in 2002, gevolgd door de tweede generatie allochtonen (5.890). De eerste generatie allochtonen is absoluut gezien de kleinste groep verdachten in het HKS.

Wanneer echter rekening wordt gehouden met alle 12-17-jarigen uit dezelfde bevolkingsgroep die in Nederland wonen, dan verandert het beeld. Het aantal verdachten per 100 autochtone 12-17-jarigen is 1,3. Onder allochtone jongeren is het aantal verdachten per 100 leeftijdgenoten bijna drie keer zo groot (3,3 verdachten per 100 leeftijdgenoten). Vervolgens zijn de verschillen tussen de eerste en tweede generatie allochtonen nagegaan. De eerste generatie allochtone jongeren wordt iets vaker als verdachte geregistreerd dan de tweede generatie allochtone jongeren (die in Nederland geboren zijn), namelijk 4,0 tegenover 3,4 verdachten per 100 leeftijdgenoten.

Van de in Nederland wonende jongeren die op de Nederlandse Antilliaanse of Aruba geboren zijn, werd 9,6% in 2002 door de politie als verdachte geregistreerd. Van de in Marokko geboren jongeren werd 7,0% in 2002 door de politie als verdachte geregistreerd.

Van de tweede generatie allochtonen uit de vier grote etnische bevolkingsgroepen, werden jongeren afkomstig uit Marokko het vaakste (6,5 verdachten per 100 leeftijdgenoten) en jongeren uit Turkije het minst vaak (2,9 per 100 leeftijdgenoten) als verdachte geregistreerd.

4 Wijze van afdoening

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop zaken van verdachten van 10-17 jaar worden afgedaan. Er zal nagegaan worden op welke wijze zaken op het niveau van de politie worden afgedaan, op het niveau van het OM en op het niveau van de rechtbank (zie bijlage 2 voor een schematisch overzicht van de strafrechtssketen bij minderjarigen).

Hierbij moet worden opgemerkt dat er geen één op één relatie is tussen een pv dat is opgemaakt door de politie en een zaak die is ingeschreven bij het Openbaar Ministerie. Soms worden pv's niet doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie en soms worden pv's samengevoegd. Daarnaast hoeven zaken die in een bepaald jaar door de politie geregistreerd zijn niet noodzakelijkerwijs in datzelfde jaar te worden afgedaan. Het is goed mogelijk dat een verdachte in 2002 voor het eerst wordt gehoord, maar dat zijn/haar zaak pas in 2003 of later wordt afgedaan.

4.1 Afdoeningen door de politie

Een afdoening op het niveau van de politie betekent dat onder voorwaarden een opgemaakt pv niet naar het OM wordt gestuurd. Hiermee wordt opname in het justitieel documentatieregister voorkomen. De volgende afdoeningen voor misdrijven kunnen op het niveau van de politie worden onderscheiden: een politiesepot of berisping, een Halt-afdoening en een Stop-reactie. In deze monitor wordt alleen ingegaan op de Stop-reactie en Halt-afdoening. De reden om niet in te gaan op politiesepots is dat hierover geen landelijke registratie beschikbaar is.

Een Stop-reactie is bedoeld voor kinderen van 12 jaar en jonger. Hoewel het strafrecht niet van toepassing is op 12-minners, kunnen deze kinderen na het plegen van een delict op vrijwillige basis en met instemming van de ouders meewerken aan een Stop-reactie. De Stop-reactie is een preventieve en pedagogische handreiking voor ouders van 12-minners die een Halt-waardig delict hebben begaan (zie ook Besluit aanwijzing Halt-feiten). De Stop-reactie heeft als doel de ouders te helpen om op een duidelijke en effectieve manier te reageren op wat er is gebeurd. Daarnaast leert het kind in de Stop-reactie wat het verkeerd heeft gedaan en hoe het ervoor kan zorgen dat zoiets niet nog een keer gebeurt.

Halt staat voor Het ALTERNatief en is bedoeld voor bekennende jeugdige verdachten van 12-17 jaar. Door deel te nemen aan een Halt-project wordt toezending van het pv aan de officier van justitie (ovj) en daarmee het krijgen van een strafblad, voorkomen. Uitgangspunt hierbij is dat de jeugdige dader gedurende een beperkt aantal uren de schade moet herstellen die hij/zij heeft aangericht. Een Halt-afdoening is formeel gezien een voorwaardelijk politiesepot.

In tabel 12 is het aantal Stop-reacties en Halt-afdoeningen in de periode 2002-2004 weergegeven^{18,19}. Over de hele periode 2002-2004 is het aantal Stop-reacties licht gestegen (6,5%) en het aantal Halt-afdoeningen gedaald (-6,7%).

Opvallend is dat tussen 2003 en 2004, zowel het aantal Stop-reacties als het aantal Halt-afdoeningen naar aanleiding van misdrijfzaken aanzienlijk is afgenomen. Het aantal Stop-reacties daalde van 1.333 in 2003 naar 1.197 in 2004, een afname van 10,2%. Het aantal Halt-afdoeningen in 2004 is in vergelijking met 2003 met 10,9% afgenomen.

De daling in het aantal Stop-reacties en Halt-afdoeningen in 2004 kan (deels) worden verklaard doordat in 2004 een nieuwe versie van het registratiesysteem AuraH in gebruik is genomen. In deze nieuwe versie van AuraH kunnen verwijzingen niet meer met terugwerkende kracht worden ingevoerd. In 2004 afgehandelde zaken die pas in 2005 administratief worden afgehandeld, worden meegeteld in 2005. In eerdere jaren konden zaken die betrekking hadden op een bepaald jaar in datzelfde jaar worden meegeteld, ook al werden ze later administratief afgehandeld. De daling in 2004 van het aantal Stop-reacties en Halt-afdoeningen houdt vermoedelijk hiermee verband. Dit wordt ondersteund door het feit dat het aantal ingeschreven Halt-verwijzingen in AuraH tussen 2003 en 2004 *wel* is gegroeid (met 4,7%: van 10.903 naar 11.415). Naar verwachting zal er dus volgend jaar een groei zijn in het aantal reacties/afdoeningen.

Tabel 12: Aantal Stop-reacties en Halt-afdoeningen in misdrijfzaken*, 2002-2004

	2002	2003	2004	2002-2004
	Aantal	Aantal	Aantal**	Procentuele verandering
Stop-reacties	1.124	1.333	1.197	6,5
Halt-afdoeningen	12.571	13.161	11.724	-6,7

* De cijfers hebben betrekking op 51 van de 53 Halt-bureaus; verwijzingen die niet in behandeling zijn genomen zijn niet meegeteld.

** De cijfers over 2004 zijn afkomstig uit een nieuwere versie van AuraH (AuraH 3) dan de cijfers over 2002 en 2003.

Bron: AuraH

¹⁸ In de MJt zijn alleen afdoeningen naar aanleiding van een misdrijf opgenomen, voor zover het mogelijk is binnen de registraties van een afdoening te onderscheiden naar misdrijf of overtreding. Overtredingen blijven dus buiten beschouwing. De hier gepresenteerde cijfers wijken daarom af van de in de nota Jeugd terecht genoemde aantallen en de cijfers die door Halt-Nederland (Halt Nederland, 2004) worden gepubliceerd.

¹⁹ In de jaren 2002 en 2003 kon soms niet worden vastgesteld of het een Halt-afdoening of Stop-reactie naar aanleiding van een misdrijf of een overtreding betrof. In dergelijke gevallen is de desbetreffende verwijzing wel meegeteld. Hierdoor is het aantal Halt-afdoeningen en Stop-reacties mogelijk licht overschat. Helaas is het op basis van de beschikbare data niet mogelijk om exact na te gaan hoeveel overtredingen als misdrijf zijn geteld. Het betreft echter maximaal 3,6% van het totale aantal Halt-afdoeningen en Stop-reacties.

4.2 Afdoeningen door het Openbaar Ministerie

Wanneer de politie een zaak niet zelf afhandelt (politiesept of doorverwijzing naar bureau Halt), dan wordt een zaak doorgestuurd naar het OM. Het OM kan ervoor kiezen zaken te seponeren, transigeren of dagvaarden²⁰.

Het OM kan besluiten om een zaak te seponeren. Een reden hiervoor kan zijn dat de ovj de zaak tegen de verdachte 'niet rond krijgt' en er dus geen schuldigverklaring kan volgen of dat de verdachte ten onrechte als verdachte vermeld staat (technisch sepot). In het geval van een beleidssepot zou de zaak weliswaar tot een schuldigverklaring kunnen leiden, maar besluit de ovj om beleidsredenen af te zien van vervolging (bijvoorbeeld omdat civielrechtelijk ingrijpen meer voor de hand ligt of het een gering feit betreft). Uit tabel 13 blijkt dat er in 2002 3.817 zaken tegen minderjarigen geseponeerd zijn door het OM. Deze zaken worden niet (verder) vervolgd. In 2003 is het aantal sepot met 21,4% afgenomen tot 3.000. De afname van het aantal sepot past in een jarenlange trend die samenhangt met het beleid van het OM, om het aantal zaken waarin daadwerkelijk een justitiële reactie volgt te vergroten (Openbaar Ministerie, 2005). In 2004 neemt het aantal sepot nauwelijks nog af. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat inmiddels het door het OM beoogde sepotpercentage van 10% is bereikt.

Tabel 13: Aantal afdoeningen door het Openbaar Ministerie met verdachten van 12-17 jaar, 2002-2004*

	2002	2003	2004	2002-2004 Procentuele verandering
	Aantal	Aantal	Aantal	
Sepot	3.817	3.000	2.970	-22,2
Transactie**, waarvan	12.741	14.402	14.861	16,6
Deelname aan een werk- of leerproject	10.445	11.412	12.391	18,6
Betalen van een geldsom of overige transactie	2.296	2.990	2.470	7,6
Dagvaarding*	11.969	12.448	14.337	19,8

* De cijfers wijken enigszins af van CBS-cijfers over afdoeningen door het OM vanwege een andere manier van bewerken van het bronbestand.

** Het betreft aangeboden transacties inclusief mislukte transacties (voornamelijk taakstraffen) en gevallen waarin niet op het transactieaanbod werd gereageerd.

*** Inclusief mislukte transacties.

Bron: OM-Data

De ovj kan een jongere ook een transactie aanbieden. Dit betekent meestal dat in ruil voor het betalen van een geldsom of deelname aan een werk- of leerproject, de ovj van (verdere) vervolging afziet. De duur van een werk- of leerproject is maximaal 40 uur. Het aantal aangeboden transacties is van 12.741 in 2002 gestegen naar 14.861 in 2004. Het merendeel van de transacties betreft in alle jaren de deelname aan een werk- of leerproject. In 2002 werden er nog 10.445 werk- en/of leerprojecten in de vorm van een

²⁰ Het OM heeft ook de mogelijkheid om een zaak bij een andere zaak te voegen, voordat deze door de rechter wordt behandeld. In de MJt worden gevoegde zaken niet als aparte categorie onderscheiden, maar wordt alleen de uiteindelijke afdoening van de zaak geteld.

transactie door het OM aangeboden. In 2004 is dit toegenomen tot 12.391. Het aantal werk- en/of leerprojecten vertoont al jaren een stijgende trend (Openbaar Ministerie, 2005) mogelijk als gevolg van het beleid van het OM ten aanzien van minderjarigen: bij de afdoening van kinderstrafzaken geldt in beginsel 'taakstraf, tenzij'. Slechts in een beperkt aantal gevallen wordt vrijheidsstraf als vertrekpunt genoteerd (College van procureurs-generaal, 1999).

Het aantal te betalen geldsommen en overige transacties²¹ liet in de periode voorafgaand aan 2002 al jaren een daling zien (Openbaar Ministerie, 2004). In de periode 2002-2004 is het aantal te betalen geldsommen en overige transacties echter licht toegenomen van 2.296 naar 2.470 (een toename van 7,6%).

In 2004 werden in totaal 14.337 zaken²² tegen 12-17-jarigen door het OM gedagvaard.

4.3 Afdoeningen door de rechter

Van alle zaken die door het OM zijn gedagvaard volgde in ongeveer 95% van de gevallen een schuldigverklaring (met/zonder oplegging van straf). De rechter kan een groot aantal verschillende straffen of maatregelen opleggen. In de MJt wordt alleen ingegaan op de onvoorwaardelijk opgelegde hoofdstraffen, de PIJ-maatregel en vrijspraak. Geheel voorwaardelijke hoofdstraffen, bijkomende straffen en overige maatregelen worden niet meegenomen.

De volgende indeling wordt gebruikt:

- *Onvoorwaardelijke Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ)*: een vrijheidsbenemende maatregel die gericht is op de heropvoeding en de behandeling van de betrokkene. De PIJ wordt in eerste instantie opgelegd voor de duur van 2 jaar en kan verlengd worden tot maximaal 6 jaar.
- *Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf*: in de meeste gevallen betreft dit een jeugddetentie. De duur van de jeugddetentie is bij jongeren van 12-15 jaar maximaal 12 maanden en bij 16- en 17-jarigen maximaal 24 maanden. In sommige gevallen wordt een 16- of 17-jarige volgens het algemene strafrecht berecht. In die gevallen kan een rechter een gevangenisstraf opleggen.
- *Onvoorwaardelijke taakstraf*: een taakstraf kan bestaan uit deelname aan een werkproject voor het verrichten van arbeid ten algemene nutte of het verrichten van arbeid tot herstel van de aangerichte schade. Ook kan de taakstraf bestaan uit een leerproject. Ook een combinatie van een werk- en leerproject is mogelijk. De duur van een werk- of een leerstraf is maximaal 200 uur. De duur van een combinatie van een werk- en een leerstraf is maximaal 240 uur. Een werk- of leerproject dat door de ovj wordt aangeboden in het kader van een transactie duurt maximaal 40 uur.

²¹ Voorbeelden van overige transacties zijn het afstand doen van in beslag genomen goederen of het zich gedragen naar de aanwijzingen van een instantie zoals de jeugdreclassering.

²² Dit is inclusief mislukte transacties (voornamelijk taakstraffen) en gevallen waarin niet op het transactieaanbod werd gereageerd.

- *Onvoorwaardelijke geldboete*: het bedrag van de onvoorwaardelijke boete is minimaal € 2 en ten hoogste € 2.250.
- *Vrijspraak*: uitspraak waarbij de rechter oordeelt dat het ten laste gelegde feit niet bewezen is en/of niet bewezen is dat de verdachte het feit gepleegd heeft.

Tabel 14 geeft het percentage straffen weer dat de rechter in de jaren 2002 tot 2004 heeft opgelegd aan jongeren van 12-17 jaar. Omdat de rechter sancties kan combineren telt het totaal op tot over de 100%.

De meest voorkomende sanctie die door de rechter in 2004 is opgelegd is de taakstraf gevolgd door een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. De minst opgelegde sanctie is een PIJ-maatregel. Deze volgorde is in de jaren 2002-2004 niet veranderd.

In vergelijking met 2002 is in 2004 het aantal opgelegde taakstraffen sterk toegenomen, namelijk van 6.527 in 2002 naar 8.052 in 2004 (een toename van 23,4%). Het aantal onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is in de periode 2002-2004 toegenomen van 2.045 naar 2.223 (een toename van 8,7%). Ook het aantal boetes en vrijspraken is in 2004 ten opzichte van 2002 duidelijk toegenomen, het gaat echter om kleine aantallen.

Tabel 14: Aantal afdoeningen door de rechter met verdachten van 12-17 jaar, 2002-2004*

	2002	2003	2004	2002-2004
	Aantal	Aantal	Aantal	Procentuele verandering
(Deels) onvoorwaardelijke PIJ	146	165	174	19,2
(Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf**	2.045	1.998	2.223	8,7
(Deels) onvoorwaardelijke taakstraf***	6.527	7.234	8.052	23,4
(Deels) onvoorwaardelijke geldboete	467	439	512	9,6
Vrijspraak	549	581	666	21,3

* De cijfers wijken enigszins af van CBS-cijfers over afdoeningen door de rechter in eerste aanleg vanwege een andere manier van bewerken van het bronbestand.

** Vrijheidsstraffen zijn jeugddetentie en gevangenisstraf, inclusief gevallen waarin de straf gelijk is aan de duur van het voorarrest.

*** Het cijfer heeft betrekking op het aantal *opgelegde* taakstraffen.

Bron: OM-Data

5 Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de door jongeren zelfgerapporteerde delicten. Er wordt alleen ingegaan op die zelfgerapporteerde delicten uit de meting over 2004, die vergelijkbaar zijn met een eerdere meting over 2001 (zie bijlage 3, tabel 1). De delicten zijn ingedeeld in een aantal hoofd- en subcategorieën. De hoofdcategorie *vernietiging* bestaat uit de delicten auto beschadigen of vernielen, woning vernielen, bus, tram, metro of trein vernielen en iets anders beschadigen of vernielen (samen de subcategorie vernietiging) en het delict bekladden van objecten. De hoofdcategorie *vermogensdelicten* bestaat uit de delicten prijsjes verwisselen, meenemen uit winkel zonder betalen ≤ 10 euro en meenemen uit winkel zonder betalen > 10 euro (samen de subcategorie winkeldiefstal) en iets kopen dat gestolen is en iets verkopen dat gestolen is (samen de subcategorie heling). De hoofdcategorie *gewelddelicten* bestaat uit de delicten slaan of schoppen met verwonding en met wapen verwonden (samen de subcategorie iemand opzettelijk verwonden).

In dit hoofdstuk worden zogenoemde 'gewogen cijfers' gegeven. Dit betekent dat de onderzoeksgroep op basis van een aantal achtergrondkenmerken representatief is voor de Nederlandse jongeren in de leeftijdscategorie 10 tot en met 17 jaar (zie ook paragraaf 2.2). Van de zelfgerapporteerde delicten in 2004 wordt eerst beschreven hoeveel respondenten deze ooit hebben gepleegd en vervolgens hoeveel respondenten deze delicten in de 12 maanden voorafgaand aan het interview hebben gepleegd ('ooit' en 'afgelopen jaar' prevalentie²³). De delicten in het afgelopen jaar worden uitgesplitst naar sekse, leeftijd, etnische herkomst en gemeentegrootte²⁴. Tot slot worden de cijfers over 2004 vergeleken met de cijfers over 2001. Het hoofdstuk begint met een beschrijving van de onderzoeksgroep.

5.1 De onderzoeksgroep

In totaal zijn 1.460 jongeren in de leeftijd 10 tot en met 17 jaar geënquêteerd. In tabel 15 worden enkele achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep gegeven. Zowel de niet gewogen als de gewogen cijfers zijn opgenomen. De weging heeft geen effect op het totale aantal jongeren in de onderzoeksgroep, maar zorgt er alleen voor dat de verdeling van bepaalde achtergrondkenmerken (zoals sekse of etnische herkomst) in de onderzoeksgroep en in de Nederlandse bevolking gelijk zijn.

²³ De prevalentie of het voorkomen van een delict heeft betrekking op de vraag of een delict in de genoemde periode (ten minste één keer) is gepleegd.

²⁴ De indeling naar gemeentegrootte wijkt iets af van de in hoofdstuk 3 gehanteerde indeling: gemeenten met minder dan 10.000 inwoners worden in hoofdstuk 4 niet als aparte categorie onderscheiden, omdat te weinig van de geïnterviewde jongeren in de betreffende gemeenten woonachtig zijn.

Na weging bestaat de onderzoeksgroep voor bijna de helft (47,3%) uit meisjes. De gemiddelde leeftijd van de geënquêteerde jongeren is 13 jaar en 7 maanden op 1 januari 2004. Bijna driekwart van de jongeren is (na herweging) van autochtone herkomst. Ruim de helft van de geënquêteerde jongeren woont in een gemeente met minder dan 50.000 inwoners, bijna een op de tien jongeren woont in een gemeente met meer dan 250.000 inwoners (de G4).

Tabel 15: Achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep (10-17-jarigen; N=1.460), niet gewogen en gewogen cijfers, 2004

	Niet gewogen		Gewogen	
	Aantal	%	Aantal	%
Gemiddelde leeftijd op 1 januari 2004	13 jaar en 7 maanden		13 jaar en 7 maanden	
Sekse				
Jongen	754	51,6	770	52,7
Meisje	706	48,4	690	47,3
Etnische herkomst				
Autochtoon	1.008	69,0	1.072	73,4
Allochtoon	452	31,0	388	26,6
Gemeentegrootte				
Minder dan 50.000 inwoners	776		776	53,2
50.000-100.000 inwoners	242		242	16,6
100.000-250.000 inwoners	300		300	20,6
250.000 inwoners of meer	141		141	9,7

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

5.2 Zelfgerapporteerde delicten ooit

In tabel 16 wordt onder meer een overzicht gegeven van de mate waarin de jongeren zeggen ooit delicten te hebben gepleegd. Ruim eenderde van de jongeren geeft aan ooit wel eens één van de hier onderzochte delicten te hebben gepleegd (35,4%). Winkeldiefstal en het bekladden van objecten komen het meeste voor. Delicten die weinig voorkomen zijn: iemand verwonden met een wapen, iets stelen uit een winkel dat duurder is dan 10 euro en een woning van iemand vernielen.

5.3 Zelfgerapporteerde delicten afgelopen jaar

In tabel 16 wordt tevens een overzicht gegeven van de mate waarin de jongeren aangeven delicten in de afgelopen 12 maanden te hebben gepleegd. Ook wordt voor ieder delict de onnauwkeurigheidsmarge aangegeven (het zogenaemde '95%-betrouwbaarheidsinterval')²⁵. Een kwart van de jongeren geeft aan dat ze in de afgelopen twaalf maanden één van de genoemde feiten hebben gepleegd (25,8%). De vijf meest voorkomende zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden zijn: het bekladden van objecten (10,5%), iemand opzettelijk verwonden door te slaan of te schoppen (8,9%),

²⁵ Dit betekent dat bij herhaling van het onderzoek in minstens 95 van de 100 gevallen een prevalentie wordt gevonden die binnen dit interval valt. Bijvoorbeeld bij 'enig delict bij vernieling' zal in 95 van de 100 gevallen een prevalentie worden gevonden die ligt tussen de 5,2% en 7,8% (6,5% ± 1,3%).

iets meenemen uit een winkel zonder te betalen dat goedkoper of gelijk aan tien euro kostte (5,7%) en iets kopen dat was gestolen (5,6%).

Tabel 16: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten ooit en in de afgelopen 12 maanden (10-17-jarigen; N=1.460), gewogen cijfers, 2004

	Ooit		Afgelopen 12 maanden		95% betrouw- baarheids- interval*
	Aantal	%	Aantal	%	
Vernieling					
Vernieling					
Auto beschadigen of vernielen	52	3,6	23	1,6	± 0,6
Woning vernielen, bijvoorbeeld ingooien	28	1,9	18	1,2	± 0,6
Bus, tram, metro of trein vernielen	30	2,0	21	1,4	± 0,6
Iets anders beschadigen of vernielen	116	8,0	72	4,9	± 1,1
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling</i>	<i>169</i>	<i>11,6</i>	<i>96</i>	<i>6,5</i>	<i>± 1,3</i>
Bekladden objecten	218	15,0	154	10,5	± 1,6
Vermogensdelicten					
Winkeldiefstal					
Prijsjes verwisselen	119	8,2	80	5,5	± 1,2
Meenemen uit winkel zonder betalen ≤10 euro	156	10,7	83	5,7	± 1,2
Meenemen uit winkel zonder betalen >10 euro	18	1,2	8	0,5	± 0,4
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal</i>	<i>227</i>	<i>15,6</i>	<i>136</i>	<i>9,3</i>	<i>± 1,5</i>
Heling					
Iets kopen dat gestolen is	119	8,1	81	5,6	± 1,2
Iets verkopen dat gestolen is	37	2,6	30	2,1	± 0,7
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie heling</i>	<i>128</i>	<i>8,8</i>	<i>89</i>	<i>6,1</i>	<i>± 1,2</i>
Gewelddelicten					
Iemand opzettelijk verwonden					
Slaan of schoppen met verwonding	173	11,9	129	8,9	± 1,5
Met wapen verwonden	16	1,1	7	0,5	± 0,4
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden</i>	<i>182</i>	<i>12,5</i>	<i>134</i>	<i>9,2</i>	<i>± 1,5</i>
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten</i>	<i>517</i>	<i>35,4</i>	<i>377</i>	<i>25,8</i>	<i>± 2,2</i>

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Leeftijd

Uit de geregistreerde cijfers blijkt dat met het ouder worden het aantal jongeren dat delicten pleegt tot aan ongeveer het zeventiende jaar toeneemt en daarna daalt. In studies over zelfgerapporteerde delicten wordt aangegeven dat deze toename een piek bereikt bij de 16-19-jarigen om daarna weer te dalen (zie bijvoorbeeld Junger-Tas, 1992), de zogenoemde 'age-crime curve'. Ook bij deze studie is nagegaan of er een toename te constateren is in de prevalentie van delicten naarmate de jongeren ouder worden. Daarbij worden vier leeftijdscategorieën onderscheiden: 10-11-jarigen, 12-13-jarigen, 14-15-jarigen en 16-17-jarigen. Vanwege de kleine aantallen per leeftijdscategorie wordt alleen de prevalentie gegeven voor de delictcategorieën met een of meer delicten in een bepaalde subcategorie.

Wanneer wordt uitgesplitst naar de vier leeftijdscategorieën dan zijn er (statistisch) significante verschillen tussen de leeftijden (zie tabel 17). Naarmate de leeftijd stijgt, neemt de prevalentie van de delicten toe. Van de 10-11-jarigen zegt 12,8% in het afgelopen jaar één van de genoemde delicten

te hebben gepleegd, bij de 12-13-jarigen is dit 22,8%, bij de 14-15-jarigen 32,9% en bij de 16-17-jarigen 33,0%. De verschillen tussen de leeftijdscategorieën zijn statistisch significant ($p < 0,01$).

Wanneer de delictcategorieën afzonderlijk worden bekeken, dan blijkt duidelijk dat het percentage jongeren dat aangeeft in het afgelopen jaar een of meer van de delicten te hebben gepleegd, bij de 10-11-jarigen het laagste is. Bij bekladden, vernieling, heling en winkeldiefstal neemt de prevalentie toe tot aan de leeftijdscategorie 14-15-jarigen en daalt in de categorie 16-17-jarigen enigszins. Alleen de prevalentie van het delict iemand verwonden blijft stijgen met de leeftijd en is het hoogste bij 16-17-jarigen.

Tabel 17: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden naar leeftijd, gewogen cijfers, 2004

	10-11 jaar N=328 %	12-13 jaar N=381 %	14-15 jaar N=378 %	16-17 jaar N=373 %
Vernieling/bekladden objecten				
Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling**	1,5	5,8	9,5	8,8
Bekladden objecten**	3,4	8,9	15,9	13,1
Vermogensdelicten				
Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal*	5,5	8,9	11,4	11,3
Eén of meer delicten in de categorie heling*	1,2	4,2	8,5	5,6
Gewelddelicten				
Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden*	6,4	7,3	10,9	11,8
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten*</i>	<i>12,8</i>	<i>22,8</i>	<i>32,9</i>	<i>33,0</i>

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Sekse

Een robuuste bevinding in het criminologisch onderzoek is dat in het algemeen meer jongens dan meisjes delicten plegen (zie bijvoorbeeld Van der Laan e.a., 1997; Kruissink & Essers, 2004), hoewel dit niet voor alle delicten blijkt op te gaan. Ook zijn de verschillen tussen jongens en meisjes op basis van zelfrapportage studies lang niet zo groot als blijkt uit de geregistreerde gegevens (zie bijvoorbeeld ook Van der Laan, 1997).

Voor de delicten gepleegd in de afgelopen 12 maanden zijn de verschillen tussen jongens en meisjes onderzocht (zie tabel 18). Relatief meer jongens dan meisjes geven aan dat ze in het afgelopen jaar één van de hier gepresenteerde delicten hebben gepleegd (respectievelijk 30,0% en 21,0%). Het verschil is statistisch significant ($p < 0,01$). Ook bij afzonderlijke delicten zijn er (statistisch) significante verschillen tussen jongens en meisjes. Meer jongens dan meisjes zeggen wel eens iets te hebben vernield (de verschillen zijn significant bij vernieling van een auto en bij iets anders dan een woning of voertuig vernielen), iets te hebben gekocht dat gestolen was of wel eens iemand opzettelijk te hebben verwond (geen significant verschil bij verwonding met wapen).

De enige delictcategorie waarbij de prevalentie bij meisjes hoger is dan bij jongens, is winkeldiefstal. Hoewel de verschillen statistisch niet significant zijn, en het dus niet meer dan een indicatie betreft en kan berusten op toeval, is het percentage meisjes dat aangeeft wel eens prijsjes te hebben verwisseld

of iets te hebben gestolen dat goedkoper was dan tien euro iets hoger dan het percentage jongens. Ook in een eerdere WODC Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit meting werd bij winkeldiefstal een verschil geconstateerd (Kruissink & Essers, 2004; zie ook paragraaf 4.4).

Tabel 18: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden (10-17-jarigen) naar sekse, gewogen cijfers, 2004

	Jongen N=770 %	Meisje N=690
Vernieling/bekladden objecten		
Vernieling		
Auto beschadigen of vernielen*	2,2	0,7
Woning vernielen, bijvoorbeeld ruit ingooien	1,7	0,6
Bus, tram, metro of trein vernielen	1,6	1,3
iets anders beschadigen of vernielen*	6,5	3,2
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling**</i>	<i>8,8</i>	<i>4,1</i>
Bekladden objecten	10,5	10,4
Vermogensdelicten		
Winkeldiefstal		
Prijsjes verwisselen	4,5	6,5
Meenemen uit winkel zonder betalen ≤10 euro	5,1	6,5
Meenemen uit winkel zonder betalen >10 euro	0,4	0,7
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal</i>	<i>8,3</i>	<i>10,4</i>
Heling		
iets kopen dat gestolen is**	7,8	3,2
iets verkopen dat gestolen is	2,5	1,6
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie heling**</i>	<i>8,6</i>	<i>3,5</i>
Gewelddelicten		
Iemand opzettelijk verwonden		
Slaan of schoppen met verwonding**	12,2	5,1
Met wapen verwonden	0,4	0,6
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden**</i>	<i>12,5</i>	<i>5,7</i>
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten**</i>	<i>30,0</i>	<i>21,0</i>

* p<0,05

** p<0,01

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Etnische herkomst

Vervolgens zijn de autochtone en allochtone jongeren vergeleken. Uit de geregistreerde jeugdcriminaliteitscijfers blijken allochtone jongeren relatief vaker verdacht te worden van het plegen van delicten dan autochtone jongeren. De vraag is of dit ook blijkt uit het zelfrapportageonderzoek.

Tabel 19 bevat de resultaten van de vergelijking tussen allochtonen en autochtonen. Gemiddeld gezien is er geen (statistisch) significant verschil tussen beide groepen. Het percentage allochtone jongeren dat zegt één van de delicten te hebben gepleegd, is iets hoger dan het percentage autochtone jongeren (respectievelijk 26,6% en 23,5%), maar dit verschil is niet statistisch significant.

Wanneer naar de afzonderlijke delicten wordt gekeken zijn er wel enkele significante verschillen tussen allochtone en autochtone jongeren. De prevalentie van prijsjes verwisselen en van opzettelijk iemand verwonden is bij allochtone jongeren significant lager dan bij autochtone jongeren. Relatief

minder allochtone jongeren geven aan dat zij deze delicten hebben gepleegd dan autochtone jongeren. Dit is opvallend, zeker omdat allochtonen door de politie juist vaker als verdachte worden geregistreerd. De vraag is nu of allochtonen werkelijk minder delicten plegen of dat zij delicten minder snel zullen noemen bij zelfrapportageonderzoek. Dit kan hier niet worden nagegaan. Wel blijkt uit ander onderzoek dat allochtone jongeren vaker onderrapporteren dan autochtone jongeren (zie bijvoorbeeld Junger, 1989; Thornberry & Krohn, 2000).

Tabel 19: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden (10-17-jarigen) naar etnische bevolkingsgroep, gewogen cijfers, 2004

	Autochtoon N=1.072 %	Allochtoon N=388
Vernieling/bekladden objecten		
Vernieling		
Auto beschadigen of vernielen	1,9	0,5
Woning vernielen, bijvoorbeeld ruit ingooien	1,6	0,3
Bus, tram, metro of trein vernielen	1,4	1,5
Iets anders beschadigen of vernielen	5,0	4,6
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling</i>	<i>6,8</i>	<i>5,9</i>
Bekladden objecten	10,5	10,6
Vermogensdelicten		
Winkeldiefstal		
Prijsjes verwisselen*	6,3	3,1
Meenemen uit winkel zonder betalen ≤10 euro	5,6	6,2
Meenemen uit winkel zonder betalen >10 euro	0,6	0,5
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal</i>	<i>9,9</i>	<i>7,7</i>
Heling		
Iets kopen dat gestolen is	5,2	6,4
Iets verkopen dat gestolen is	1,7	3,4
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie heling</i>	<i>5,5</i>	<i>8,0</i>
Gewelddelicten		
Iemand opzettelijk verwonden		
Slaan of schoppen met verwonding*	10,2	5,4
Met wapen verwonden	0,5	0,5
<i>Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden**</i>	<i>10,5</i>	<i>5,4</i>
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten</i>	<i>26,6</i>	<i>23,5</i>

* p<0,05

** p<0,01

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Gemeentegrootte

Verder is ook nagegaan welke verschillen er zijn in zelfgerapporteerde delicten, naar gemeentegrootte (zie tabel 20). Vanwege de relatief kleine aantallen bij twee delicten, zijn alleen de subcategorieën weergegeven en niet de afzonderlijke delicten.

In gemeenten met *minder* dan 100.000 inwoners geven minder jongeren aan in het afgelopen jaar een delict te hebben gepleegd dan in gemeenten met *meer* dan 100.000 inwoners. De hoogste prevalentie van zelfgerapporteerde delicten wordt aangetroffen in gemeenten met meer dan 250.000 inwoners.

Tabel 20: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden naar gemeentegrootte (10-17-jarigen), gewogen cijfers, 2004

	Minder dan 50.000 inwoners N=776 %	50.000- 100.000 inwoners N=242	100.00- 250.000 inwoners N=300	250.000 inwoners of meer N=141
Vernieling/bekladden objecten				
Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling	6,9	7,0	5,7	5,7
Bekladden objecten	11,3	5,8	11,3	12,8
Vermogensdelicten				
Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal**	7,2	7,4	15,9	9,9
Eén of meer delicten in de subcategorie heling**	4,1	7,4	8,0	11,3
Gewelddelicten				
Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden	8,0	9,9	11,3	9,9
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten *</i>	<i>24,1</i>	<i>24,4</i>	<i>31,0</i>	<i>27,0</i>

* p<0,05

** p<0,01

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Met betrekking tot de afzonderlijke delicten zijn er significante verschillen bij winkeldiefstal en heling. In gemeenten met meer dan 250.000 inwoners geven meer jongeren aan in het afgelopen jaar wel eens iets te hebben gekocht dat was gestolen dan in andere gemeenten. In gemeenten met 100.000 tot 250.000 inwoners rapporteren *meer* jongeren in het afgelopen jaar iets uit een winkel te hebben gestolen dan in andere gemeenten. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om prijsjes verwisselen en iets stelen dat 10 euro of goedkoper is. Gemeenten met minder dan 50.000 inwoners verschillen van andere gemeenten in de zin dat *minder* jongeren aangeven in het afgelopen jaar wel eens iets te hebben geheeld, waarbij het vooral gaat om het *kopen* van gestolen goederen. Met betrekking tot andere delicten zijn er geen significante verschillen tussen de gemeenten.

5.4 Vergelijking 2001 met 2004 voor autochtone 12-17-jarigen

Tot slot is de meting over 2004 vergeleken met de meting over 2001. Om beide jaren met elkaar te kunnen vergelijken, zijn alleen de gegevens van autochtone jongeren gebruikt in de leeftijd 12 tot en met 17 jaar (zie hoofdstuk 2). Hierdoor wijken de cijfers over 2004 die in deze paragraaf worden gebruikt af van de hiervoor gepresenteerde cijfers en van de cijfers die in een eerdere rapportage over 2001 zijn gepresenteerd (Kruissink & Essers, 2004). Voor de meting over 2001 gaat het om 716 autochtone jongeren in de leeftijd 12-17 jaar en voor de meting over 2004 gaat het om 768 autochtone 12-17-jarigen. Er wordt niet uitgesplitst naar leeftijd vanwege de kleine aantallen per leeftijdscategorie.

Tabel 21 laat de prevalentie in de afgelopen 12 maanden voor de meting over 2001 en over 2004 zien. Daaruit blijkt dat er geen verschillen zijn in de prevalentie van de genoemde delicten. In 2001 zegt 29,5% van de jongeren in het afgelopen jaar wel eens een van de hier gepresenteerde delicten te hebben gepleegd, in 2004 gaat het om 30,4% van de jongeren. Ook wanneer

per delictcategorie wordt vergeleken, zijn er nauwelijks verschillen tussen beide jaren.

Tabel 21: Prevalentie van zelfgerapporteerde delicten in de afgelopen 12 maanden totaal en naar sekse (alleen voor autochtone jongeren van 12-17 jaar), gewogen cijfers, 2001 en 2004

	Jongen		Meisje		Totaal	
	2001 N=368	2004 N=404	2001 N=348	2004 N=364	2001 N=716	2004 N=768
Vernieling/bekladden objecten						
Eén of meer delicten in de subcategorie vernieling	12,5	11,6	4,0	4,7	8,3	8,4
Bekladden objecten	9,2	13,1	10,9	11,6	10,0	12,5
Vermogensdelicten						
Eén of meer delicten in de subcategorie winkeldiefstal	11,4	10,1	12,9	12,1	12,1	11,2
Eén of meer delicten in de subcategorie heling	6,8	10,1	3,7	3,8	5,4	7,1
Gewelddelicten						
Eén of meer delicten in de subcategorie verwonden	14,7	15,1	7,2	8,0	10,9	11,6
<i>Eén of meer van de bovenstaande delicten</i>	<i>34,0</i>	<i>35,4</i>	<i>24,7</i>	<i>24,8</i>	<i>29,5</i>	<i>30,4</i>

Bron: WODC Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit

Voor beide jaren is ook gekeken naar de verschillen tussen jongens en meisjes. Uit tabel 21 blijkt tevens dat zowel in 2001 als in 2004, significant meer jongens dan meisjes aangeven dat zij wel eens een delict hebben gepleegd. De verhoudingen zijn in beide jaren gelijk: vier op de tien jongens en drie op de tien meisjes zeggen dat zij één of meer van de delicten hebben gepleegd.

Wanneer de afzonderlijke delicten worden bekeken, dan wordt duidelijk dat in beide jaren meer jongens dan meisjes aangeven dat ze wel eens iets hebben vernield, iets hebben gekocht of verkocht dat gestolen was of wel eens iemand zodanig fysiek hebben aangepakt dat die persoon gewond is geraakt. In beide jaren blijken meer meisjes dan jongens aan te geven wel eens iets uit een winkel te hebben gestolen. Bij het delict 'bekladden van objecten' is een verschuiving opgetreden. In 2001 zeggen meer meisjes dan jongens dat ze wel eens iets hadden beklad, in 2004 zijn er weer meer jongens die aangeven dat zij iets hebben beklad. Deze laatste bevinding is gelijk aan wat in de WODC Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit metingen voorafgaand aan die van 2001 werd gevonden (Kruissink & Essers, 2004).

Welke verschillen zijn er nu tussen beide jaren te constateren, wanneer naar beide seksen afzonderlijk wordt gekeken? Bij de jongens zijn er geen verschillen tussen 2001 en 2004 voor de delicten in de subcategorieën vernieling, winkeldiefstal en opzettelijk iemand verwonden. In vergelijking met 2001 zijn er in 2004 wel iets meer jongens die aangeven dat ze iets hebben beklad of wel eens iets hebben gekocht of verkocht dat gestolen was. Bij de meisjes zijn er voor geen van de delicten verschillen tussen de beide jaren.

6 Slot

De centrale doelstelling van het beleidsprogramma Jeugd terecht is het voorkómen van eerste delicten en het terugdringen van recidive. In de MJt wordt op basis van door de politie geregistreeerde gegevens onderzocht hoe de jeugdcriminaliteit zich in de periode 2002-2004 heeft ontwikkeld. Zoals elke officiële databron, geven ook geregistreeerde politiegegevens een beperkt en onvolledig beeld van de daadwerkelijke omvang van de jeugdcriminaliteit in Nederland. Een onbekend deel van de gepleegde delicten komt niet in de registratiesystemen terecht en blijft bijgevolg onbekend. Als aanvulling op de geregistreeerde criminaliteitscijfers zijn in de MJt zelfrapportagegegevens gebruikt over de jaren 2001 en 2004. Zelfrapportagecijfers hebben in deze rapportage niet als doel te zorgen voor een vervollediging van de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit maar zijn een aanvulling op de geregistreeerde databronnen. Een voordeel van zelfrapportagegegevens is dat deze niet onderhevig zijn aan opsporingsinspanningen van de politie.

6.1 Samenvatting van de resultaten

In deze MJt werden vier onderzoeksvragen beantwoord. De antwoorden op deze onderzoeksvragen worden hieronder kort weergegeven. De eerste twee vragen hebben betrekking op de door de politie geregistreeerde pv's en verdachten. De derde vraag heeft betrekking op de wijze waarop zaken zijn afgedaan op de verschillende niveaus in de strafrechtelijke keten. Ten slotte gaat de vierde onderzoeksvraag in op de zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit.

6.1.1 Door de politie geregistreeerde jeugdcriminaliteit

De **eerste onderzoeksvraag** luidt: 'Welke ontwikkeling is te signaleren in het aantal door de politie opgemaakte pv's inclusief Halt-verwijzingen tegen strafrechtelijk minderjarige verdachten (12-17 jaar) in de periode 2002-2004?'

- In 2004 zijn door de politie 49.216 processen verbaal opgemaakt tegen verdachten in de leeftijd 12-17 jaar; ten opzichte van 2002 betekent dit een stijging van 17,6%.
- Per 100 12-17-jarige leeftijdgenoten zijn in 2004, 4,1 pv's opgemaakt; in 2002 was dit 3,6 pv's per 100 leeftijdgenoten.

Vervolgens is nagegaan welke veranderingen er in 2002-2004 zijn in het aantal pv's wanneer wordt gedifferentieerd naar leeftijd, sekse, gemeentegrootte, woongemeente en type delict.

Leeftijd

- Bij de leeftijdscategorieën die in de MJt worden onderscheiden (12-17 jaar, 18-24 jaar en 25-79 jaar) worden de meeste pv's per 100 leeftijdgenoten opgemaakt tegen 18-24-jarigen (5,2 pv's).

- Bij alle afzonderlijke leeftijden in de leeftijdscategorie 12-17 jaar is in de periode 2002-2004 een toename te signaleren in het relatieve aantal opgemaakte pv's. Deze bevinding biedt overigens onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat verdachten steeds jonger worden.

Sekse

- In 2004 zijn acht op de tien 12-17-jarige verdachten jongens. De verhouding tussen het aantal verdachte jongens en meisjes, is in de afgelopen jaren nauwelijks veranderd.
- Zowel bij jongens als bij meisjes is in de periode 2002-2004 een toename in het absolute en relatieve aantal pv's vast te stellen. Relatief is er bij jongens een toename van 5,7 pv's per 100 leeftijdgenoten in 2002 naar 6,5 pv's in 2004 en bij meisjes een toename van 1,4 pv per 100 leeftijdgenoten in 2002 naar 1,6 pv in 2004.

Gemeentegrootte

- Naarmate het aantal inwoners in de gemeente toeneemt, worden ook meer pv's opgemaakt per 100 leeftijdgenoten. Per 100 leeftijdgenoten worden de meeste pv's geregistreerd in gemeenten met 250.000 inwoners of meer (G4), namelijk 7,5 pv's in 2004.
- Het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten is in 2002-2004 in alle gemeenten toegenomen. De sterkste stijging wordt gesignaleerd in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners (in absolute aantallen een stijging van 25,6%, relatief van 1,8 naar 2,4 pv's per 100 leeftijdgenoten) en in gemeenten met 250.000 inwoners of meer (in absolute aantallen een stijging van 23,6%, relatief van 6,3 pv's naar 7,5 pv's per 100).

Woongemeente

- In 2004 is ruim 40% van het absolute aantal opgemaakte pv's opgemaakt tegen een verdachte die in een van de G30 gemeenten (inclusief G4) woont. Bijna 20% van het absolute aantal opgemaakte pv's wordt opgemaakt tegen een verdachte die in een van de G4 gemeenten woont.
- In de periode 2002-2004 is het absolute aantal opgemaakte pv's tegen 12-17-jarigen in alle gemeenten in Nederland toegenomen.
- In de periode 2002-2004 is bij de G30 gemeenten in 40,0% van de gevallen sprake van een stijging met meer dan 1 pv per 100 leeftijdgenoten en in 43,3% van de gevallen is er sprake van een stijging met minder dan 1 pv per 100 leeftijdgenoten. In de rest van de G30 gemeenten is sprake van een lichte daling in het aantal pv's per 100 leeftijdgenoten dat is opgemaakt tegen 12-17-jarigen.
- In de periode 2002-2004 zijn de sterkste stijgingen in het aantal pv's per 100 inwoners bij de gemeenten Hengelo (98,6%), Heerlen (81,6%) en Deventer (72,2%). De sterkste dalingen in het aantal pv's per 100 inwoners zien we in de periode 2002-2004 bij de gemeenten Leeuwarden (-28,0%), Breda (-17,1%) en Nijmegen (-14,3%).

Soort delict

- De 49.216 pv's die in 2004 zijn opgemaakt tegen 12-17-jarigen hebben betrekking op 71.119 delicten. Gemiddeld gaat het om 1,4 delict per pv.

- De delicten die het meeste voorkomen in 2004 zijn vermogensdelicten (42,4%), gevolgd door vernielingen of openbare orde delicten (29,6%) en geweldsdelicten (20,9%).
- In de periode 2002-2004 is bij alle delictcategorieën een toename vast te stellen. Met een groei van 7,7% zijn de vermogensdelicten het minst sterk gegroeid. De groei van de overige delicten ontloopt elkaar nauwelijks: vernielingen of openbare orde delicten (18,9%), overige delicten (18,0%) en geweldsdelicten (17,8%).

De **tweede onderzoeksvraag** heeft betrekking op de twee verdachtengroepen waarnaar in het beleidsprogramma Jeugd terecht de aandacht uitgaat: de first offenders (jongeren met maximaal één pv in het betreffende jaar en geen eerdere pv's) en recidivisten (jongeren met minimaal één pv in het betreffende jaar en minstens twee pv's in hun hele criminele carrière). De onderzoeksvraag luidt: 'Hoe is de ontwikkeling bij first offenders en recidivisten in de periode 2002-2004?'. Van personen die een Halt-verwijzing hebben gekregen is niet bekend of zij eerder met de politie in aanraking zijn geweest, deze personen zijn niet meegerekend bij het vaststellen van de twee verdachtengroepen.

- Exclusief Halt-verwijzingen heeft de politie in 2004, 37.801 pv's wegens een misdrijf opgemaakt. Deze pv's hebben betrekking op 29.389 verdachten, bijna tweederde daarvan is een first offender (18.689), de overige verdachten zijn recidivisten (10.700).
- Per 100 leeftijdgenoten registreerde de politie 1,6 first offenders en 0,9 recidivisten in 2004.
- In de periode 2002-2004 is de toename van het aantal first offenders met 22,5% iets minder sterk dan van het aantal recidivisten (25,6%).

Ook voor first offenders en recidivisten is nagegaan welke veranderingen er per verdachtengroep zijn in de periode 2002-2004 wanneer wordt uitgesplitst naar leeftijd, sekse, gemeentegrootte en type delict.

Leeftijd

- In de periode 2002-2004 is het aantal first offenders per 100 leeftijdgenoten bij alle leeftijden (12-17 jaar) toegenomen.
- In de periode 2002-2004 is het absolute aantal recidivisten in alle leeftijden toegenomen, per 100 leeftijdgenoten is de toename vooral duidelijk bij de 15-17-jarigen.

Sekse

- Het percentage meisjes onder de first offenders is ongeveer twee keer zo hoog als onder de recidivisten (in 2004 respectievelijk 21,6% en 11,0%), deze verhouding is voor alle jaren min of meer constant.
- In de periode 2002-2004 is het absolute aantal jongens en meisjes zowel bij de first offenders als bij de recidivisten continu gestegen.
- Relatief (per 100 leeftijdgenoten) is alleen bij de jongens sprake van een stijging bij beide verdachtengroepen. Het relatieve aandeel van de meisjes is bij de first offenders en recidivisten in de periode 2002-2004 nauwelijks veranderd.

Gemeentegrootte

- Recidivisten zijn relatief vaker woonachtig in een van de G4 dan first offenders (respectievelijk 22,7% en 18,4% in 2004).
- Het absolute en relatieve aantal first offenders en recidivisten is in de periode 2002-2004 in alle gemeenten toegenomen.
- In de periode 2002-2004 is de relatieve groei het sterkste in de G4 gemeenten, zowel bij de first offenders (van 2,2 naar 2,7 per 100 leeftijdgenoten) als bij de recidivisten (van 1,6 naar 1,9 per 100 leeftijdgenoten).

Soort delict

- In 2004 zijn de 18.689 first offenders verantwoordelijk voor 27.958 delicten (1,5 delict per first offender). De 10.700 recidivisten zijn verantwoordelijk voor 31.746 delicten (3,0 delicten per recidivist). Dit komt erop neer dat in 2004, eenderde van de verdachten verantwoordelijk is voor ruim de helft van de geregistreerde delicten in dat jaar.
- In alle jaren in 2002-2004 geldt dat vernielingen of openbare orde en overige delicten vaker voorkomen bij first offenders. Bij recidivisten komen geweldsdelicten en vermogensdelicten vaker voor.
- In de periode 2002-2004 is zowel bij de first offenders als bij de recidivisten bij alle delicten een toename te constateren. De sterkste groei betreft de categorie overige delicten (15,8% bij first offenders en 37,7% bij recidivisten), gevolgd door vernieling of openbare orde delicten (respectievelijk 20,8% en 33,5%) en geweldsdelicten (respectievelijk 9,8% en 28,0%). De groei van vermogensdelicten is het minst sterk in beide verdachtengroepen (respectievelijk 6,2% en 11,9%).

Etnische herkomst van verdachten

- In 2002 registreerde de politie 1,3 pv per 100 autochtone jongeren van 12-17 jaar. Het aantal verdachten per 100 allochtone jongeren is bijna 3 keer zo hoog (3,3 per 100).
- Eerste generatie allochtonen werden in 2002 iets vaker als verdachte geregistreerd dan tweede generatie allochtonen (4,0 verdachten per 100 leeftijdgenoten tegenover 3,4).
- Van de jongeren die geboren zijn op de Nederlandse Antillen of Aruba, werd 9,6% in 2002 door de politie als verdachte geregistreerd. Van de jongeren geboren in Marokko is dit 7,0%.
- Van tweede generatie allochtonen uit de vier grote etnische bevolkingsgroepen werden Marokkaanse jongeren relatief het vaakste en Turkse jongeren het minst vaak als verdachte geregistreerd (respectievelijk 6,5 en 2,9 verdachten per 100 leeftijdgenoten).

6.1.2 Wijze van afdoening

De **derde onderzoeksvraag** heeft betrekking op de wijze waarop zaken tegen 12-17-jarige verdachten in de periode 2002-2004 zijn afgedaan. Daarbij moet worden opgemerkt dat er geen één op één relatie is tussen een pv en een zaak ingeschreven bij het OM. Er zijn afdoeningen op drie niveaus onderscheiden:

Afdoeningen op het niveau van de politie

- Het aantal Stop-reacties naar aanleiding van misdrijfzaken is in de periode 2002-2004 licht gestegen: van 1.124 in 2002 naar 1.197 in 2004, een stijging van 6,5%.
- Het aantal Halt-afdoeningen naar aanleiding van misdrijfzaken is in de periode 2002-2004 gedaald van 12.571 naar 11.724, een daling van 6,7%. De daling wordt hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door een verandering in het registratiesysteem.
- Politiesepots worden niet in een landelijk registratiesysteem bijgehouden.

Afdoeningen op het niveau van het OM

- Het aantal door het OM geseponeerde zaken is ten opzichte van 2002 in 2004 met 22,2% gedaald (van 3.817 naar 2.970).
- Het aantal door het OM aangeboden transacties vertoont een continu stijgende lijn. Ten opzichte van 2002 is het aantal transacties in 2004 toegenomen van 12.741 naar 14.861 een stijging van 16,6%. De stijging in het aantal transacties komt hoofdzakelijk op rekening van een toename in het aantal door het OM aangeboden transacties in de vorm van een werk- of leerproject. Ten opzichte van 2002 is er een groei van 18,6% (van 10.445 naar 12.391). In dezelfde periode is het aantal te betalen geldsommen of overige transacties gestegen met 7,6%.

Afdoeningen op het niveau van de rechter

- In 2004 werden 14.337 zaken tegen 12-17-jarigen voor de rechter gebracht. In bijna 95% van deze zaken werd een verdachte schuldig bevonden.
- De meest voorkomende sanctie die door de rechter in 2004 is opgelegd, is een taakstraf, gevolgd door een vrijheidsstraf. De minst opgelegde sanctie is een PIJ-maatregel. Deze volgorde is in de periode 2002-2004 niet veranderd.
- Ten opzichte van 2002 is in 2004 het aantal opgelegde taakstraffen toegenomen met 23,4% (van 6.527 naar 8.052), het aantal (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen met 8,7% (van 2.045 naar 2.223). Ook het aantal PIJ-maatregelen, geldboetes en vrijspraken is in 2004 toegenomen, hoewel het daarbij om kleine (absolute) aantallen gaat (respectievelijk een groei van 19,2%, 9,6% en 21,3%).

6.1.3 Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit

In de MJt is tevens op basis van zelfrapportage nagegaan hoeveel jongeren in een steekproef aangeven delicten te hebben gepleegd. De **vierde onderzoeksvraag** luidt: 'Welke ontwikkeling is te signaleren in de aard en omvang van zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit in 2001 en 2004?'

Uit de zelfrapportage van delicten over het jaar 2004 blijkt het volgende:

- Ruim eenderde van de jongeren geeft aan ooit wel eens een van de hier onderzochte delicten (vernietiging, bekladden objecten, winkeldiefstal, heling en iemand opzettelijk verwonden) te hebben gepleegd.

- Wanneer wordt gevraagd naar gepleegde delicten in de afgelopen 12 maanden, dan geeft 25,8% van de jongeren aan dat ze een van de delicten hebben gepleegd.
- Naarmate de leeftijd van de jongeren toeneemt, geven meer jongeren aan in de afgelopen 12 maanden een delict te hebben gepleegd. Bij de 10-11 jarigen geeft 12,8% van de jongeren aan in de afgelopen 12 maanden een delict te hebben gepleegd, dit loopt op tot 33,0% bij de 16-17-jarigen.
- Meer jongens dan meisjes geven aan dat zij in de afgelopen 12 maanden een delict hebben gepleegd (respectievelijk 30,0% en 21,0%). Significante verschillen zijn er bij vernieling, heling en opzettelijk iemand verwonden. Relatief gezien lijken net iets meer meisjes een winkeldiefstal te hebben gepleegd dan jongens, hoewel het verschil statistisch niet significant is.
- In gemeenten met minder dan 100.000 inwoners geven minder jongeren aan in de afgelopen 12 maanden een delict te hebben gepleegd dan in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De hoogste prevalentie van zelfgerapporteerde delicten is te vinden in gemeenten met meer dan 250.000 inwoners (27,0% van de jongeren geeft aan een delict te hebben gepleegd in de afgelopen 12 maanden).
- Er zijn voor de meeste delicten geen significante verschillen in prevalentie tussen autochtone en allochtone jongeren. Wel blijken significant meer autochtone dan allochtone jongeren aan te geven in de afgelopen 12 maanden prijsjes te hebben verwisseld of opzettelijk iemand te hebben verwond.

Tevens zijn de zelfgerapporteerde delicten van de meting over 2004 vergeleken met die over 2001. Bij deze metingen is niet dezelfde selectiemethode voor de onderzoeksgroep gebruikt en is niet dezelfde vragenlijst gehanteerd. Door alleen te vergelijken tussen autochtone jongeren (die aselect geselecteerd zijn) en door de vergelijking te beperken tot die vragen waarin inhoudelijk geen verschillen aanwezig zijn, hebben we deze vergelijkingsproblemen getracht zoveel mogelijk te reduceren. Hierdoor is het ons inziens wel mogelijk de vergelijking als indicatief op te vatten. Uit deze vergelijking waarvoor alleen de gegevens van autochtone jongeren in de leeftijd 12-17 jaar zijn gebruikt blijkt dat:

- Het aantal jongeren dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden ten minste één van de delicten te hebben gepleegd (prevalentie), verschilt in 2004 niet significant van dat in 2001 (respectievelijk 30,4% en 29,5%).
- De verschillen tussen jongens en meisjes met betrekking tot de prevalentie van delicten zijn in beide jaren gelijk: eenderde van de jongens en een kwart van de meisjes geeft aan ten minste één van de delicten te hebben gepleegd.

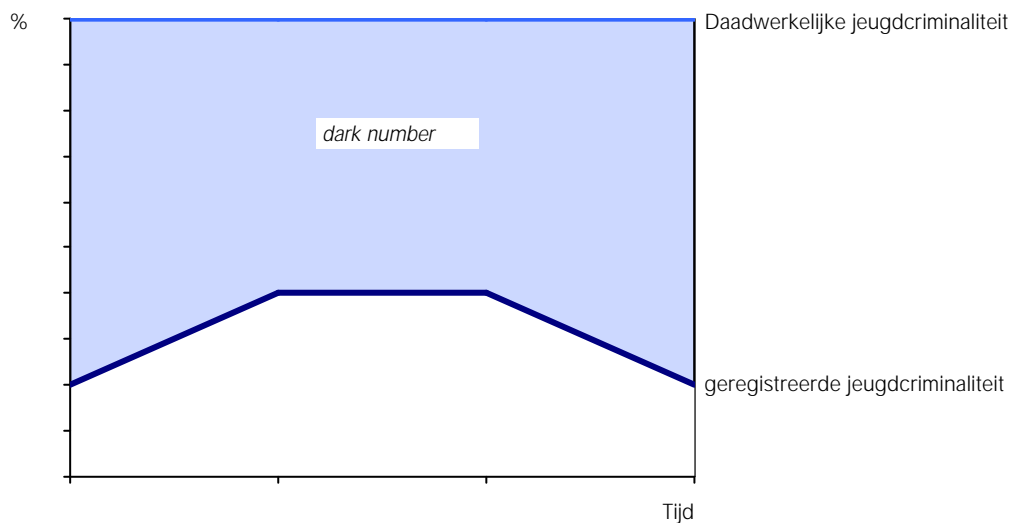
6.2 Slotbeschouwing

Volgens het CBS is het aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten van een delict sinds de jaren zestig van de vorige eeuw gestaag gestegen, met een lichte daling in de periode 1982-1992 en een relatieve stabilisatie van het aantal gehoorde verdachten in de periode 1997-2001 (zie Eggen en Van der Heide, 2005, tabel 16). Sinds 2002 is er opnieuw een

duidelijke toename te constateren in het aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten. Ook het aantal door de politie opgemaakte pv's tegen minderjarigen, waarover in deze monitor is gerapporteerd, is in de periode 2002-2004 fors toegenomen (van 41.842 pv's in 2002 naar 49.216 in 2004, een toename van 17,6%). Deze stijging komt niet onverwacht, reeds in de prognose sanctiecapaciteit van het WODC, waarin het aantal verdachten wordt geraamd op grond van autonome maatschappelijke ontwikkelingen, is hierop gewezen (Leertouwer en Huijbregts, 2004).

De toename in de geregistreeerde jeugdcriminaliteitscijfers roept de vraag op of er nu ook een toename is in de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit. Deze vraag laat zich echter niet gemakkelijk beantwoorden. Een stijging van de geregistreeerde jeugdcriminaliteit betekent niet automatisch een stijging van de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit, en het omgekeerde geldt eveneens (Van Kerckvoorde, 1995). Het is denkbaar dat een toename (of afname) in de geregistreeerde criminaliteit betekent dat er een afname (of stijging) is in dat deel van de jeugdcriminaliteit dat niet bekend is (geworden) bij de politie (het zogenoemde '*dark number*'), zonder dat de omvang van de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit verandert (figuur 6).

Figuur 6: Toename of afname in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit bij gelijkblijvende daadwerkelijke jeugdcriminaliteit (hypothetisch)

Wanneer er veranderingen worden gesignaleerd in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit, is het eerst van belang om te onderzoeken of zich in de bevolkingssomvang veranderingen hebben voorgedaan. In dit rapport is rekening gehouden met deze verandering door de cijfers te berekenen per 100 leeftijdgenoten. Daarnaast is het van belang na te gaan of er in de bevolkingssamenstelling veranderingen zijn opgetreden. Het is immers denkbaar dat er in de afgelopen jaren meer jongeren met een hoger criminaliteitsrisico zijn gekomen. Een toename in het aantal jongeren met een hoger criminaliteitsrisico zal effect hebben op de daadwerkelijke criminaliteit en bijgevolg worden weerspiegeld in de geregistreeerde criminaliteit. In het hiernavolgende wordt kort nagegaan in hoeverre

veranderingen in de bevolkingssamenstelling met betrekking tot sekse en herkomst hierbij een rol kunnen spelen.

(Geregistreerde) jeugdcriminaliteit en demografische veranderingen

Er is veel onderzoek gedaan naar de verschillen tussen jongens en meisjes wat betreft crimineel gedrag. Daaruit blijkt dat de criminaliteit onder jongens over het algemeen veel hoger is dan onder meisjes. Wanneer het aandeel jongens in de Nederlandse bevolking toeneemt, is het voorstelbaar dat dit zal leiden tot een relatieve stijging van de (geregistreerde) criminaliteit. De verhouding tussen jongens en meisjes in de totale populatie 12-17-jarigen is echter constant (51% jongens). Het is dus niet waarschijnlijk dat de toename in de geregistreerde jeugdcriminaliteit samenhangt met een verandering in het aandeel 12-17-jarige jongens in de Nederlandse bevolking.

Een andere mogelijke verandering betreft die in de samenstelling van etnische bevolkingsgroepen. Uit recent onderzoek naar de criminaliteit onder allochtone en autochtone bevolkingsgroepen (Blom e.a., 2005) komt naar voren dat bepaalde etnische bevolkingsgroepen zijn oververtegenwoordigd in de geregistreerde criminaliteit. Met name niet-westerse bevolkingsgroepen worden relatief vaak als verdachte geregistreerd. Afgaande op de bevolkingscijfers van het CBS blijkt dat het aandeel niet-westerse allochtonen (eerste en tweede generatie)²⁶ in het totale aantal 12-17-jarigen in de periode 2002-2004 is toegenomen met 5,5% (van 172.712 naar 182.273). Een toename van het aantal jongeren uit deze etnische bevolkingsgroepen kan leiden tot een toename in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. De samenhang tussen allochtonen en (geregistreerde) jeugdcriminaliteit is echter een complexe samenhang waarin diverse andere factoren ook nog van belang zijn, factoren die ook samenhangen met criminaliteit. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociaal-economische factoren zoals opleidingsniveau of werkgelegenheid, of ecologische factoren zoals de stedelijkheidsgraad van de gemeenten waarin allochtone jongeren wonen, het type buurt waar deze jongeren vandaan komen of individuele risicofactoren die bij bepaalde bevolkingsgroepen vaker aanwezig zijn dan bij anderen (Loeber e.a., 2005).

Geregistreerde jeugdcriminaliteit en beleidsdoelstellingen

Beleidsaandacht voor jeugdcriminaliteit kan via diverse stappen in de strafrechtelijke keten indirect tot gevolg hebben dat de politie meer aandacht gaat geven aan de opsporing van jeugdige verdachten of meer aandacht gaat besteden aan specifieke delicten (bijvoorbeeld geweldsdelicten of vernielingen of openbare orde delicten). Het gevolg is dat meer jeugdigen in de registratiesystemen van de politie terecht komen. In hoofdstuk 2 is reeds beschreven dat geregistreerde criminaliteitscijfers ondermeer afhankelijk zijn van opsporingsinspanningen van de politie. In deze paragraaf willen we meer specifiek ingaan op veranderingen in beleidsdoelstellingen ten aanzien van de jeugdcriminaliteit.

²⁶ Niet-westerse allochtoon: persoon afkomstig uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika of Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan.

Volgens Wittebrood (2003) is een deel van de toename in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit in Nederland sinds 1970 toe te schrijven aan de toegenomen beleidsmatige belangstelling voor dit onderwerp. Zij noemt een drietal landelijke beleidsdoelstellingen die in verband kunnen worden gebracht met een toename in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit sinds 1970: de plannen naar aanleiding van de commissie Roethof (1986), de beleidsplannen naar aanleiding van de commissie Van Montfrans (1994) en de huidige beleidsplannen van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken.

De beleidsaanbevelingen naar aanleiding van de commissie Roethof (1986) concentreerden zich op de aanpak van zogenoemde 'kleine criminaliteit', delictvormen die hoofdzakelijk door jeugdigen worden gepleegd. Centraal in deze aanpak staat de versterking van formele en informele sociale controle. Dit heeft vanaf het einde van de jaren 1980 geleid tot preventieve activiteiten op buurniveau, de komst van alternatieve sancties zoals Halt en een hogere prioriteit voor jeugdige daders. Naar aanleiding van de commissie Van Montfrans (1994) heeft de politieaandacht voor jeugdigen een nieuwe impuls gekregen. Ook de huidige beleidsplannen van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken worden door Wittebrood in relatie gebracht met de toegenomen geregistreeerde jeugdcriminaliteit. Het betreft hier meer specifiek de beleidsdoelstellingen die door beide ministeries zijn geformuleerd in de veiligheidsnota (TK, 2002/2003). Op landelijk niveau is ten aanzien van jeugdigen het veiligheidsprogramma onder meer uitgewerkt in het beleidsprogramma Jeugd terecht (TK, 2002/2003).

De aandacht die in het beleidsprogramma Jeugd terecht voor de jeugdcriminaliteit wordt gevraagd, kan niet los worden gezien van eerdere beleidsdoelstellingen ten aanzien van jeugdigen en van gelijktijdig lopende beleidsdoelstellingen van andere landelijke overheden, zoals de politie, of van lokale overheden (gemeenten).

Op het niveau van de politie bestaan zowel beleidsmaatregelen die specifiek gericht zijn op jeugdigen als maatregelen die meer algemeen van aard zijn. Specifiek op jeugdigen gericht zijn:

- De jeugdcriminaliteit expliciet als een aandachtsthema voor de politie over de periode 1999-2003 benoemen (jaarverslag Nederlandse Politie, 2003).
- Aandacht voor de jeugdige veelplegers en harde kern jongeren²⁷ in de periode 2003-2006 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, 2004).
- Het vrijkomen van financiële middelen voor de politie die specifiek ingezet moeten worden ten behoeve van jeugdtaken (de zogenoemde 'Bolkensteingelden').

²⁷ Een harde kern jongere is een jongere die in het betreffende jaar twee zware delicten heeft gepleegd en tegen wie in de jaren daarvoor minstens drie pv's zijn opgemaakt of een jongere die in het peiljaar minstens drie zware delicten heeft gepleegd (TK, 2002/2003).

Maatregelen die meer algemeen van aard zijn, maar wel kunnen samenhangen met de gesignaleerde ontwikkeling in geregistreeerde jeugdcriminaliteit zijn:

- Streven naar het aanleveren van 40.000 extra opgehelderde misdrijven aan het OM in 2006 (TK, 2002/2003).
- Prestatieafspraken van het ministerie met de politiekorpsen waarbij in de praktijk de politie zich meer concentreert op die tijden en die locaties waarvan bekend is dat daar door jeugdigen meer delicten worden gepleegd (zogenoemde '*high-crime areas*');
- Een duidelijke groei in de capaciteit van de politiekorpsen die sinds 1994 is waar te nemen (Vollaard, 2004; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2002, 2004).

Ook in het veiligheidsbeleid van gemeenten is er veel aandacht voor jeugd (criminaliteit en overlast). In de integrale veiligheidsrapportage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (2002^b) wordt erop gewezen dat het thema jeugd in de periode 2000-2002 bij meer gemeenten een apart aandachtspunt is: in 2000 staat het thema jeugd bij 71% van de gemeenten op de agenda, in 2002 betreft het 84% van de gemeenten (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2002). Verwacht mag worden dat de aandacht voor jeugdcriminaliteit op gemeentelijk niveau, consequenties heeft voor de aanpak van de jeugdcriminaliteit door de lokale politie en daarmee dus indirect kan samenhangen met veranderingen in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit.

Slot

In het kader van het beleidsprogramma Jeugd terecht is in deze rapportage de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in de periode 2002-2004 beschreven. Na een stabiele periode in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit eind jaren negentig en begin eenentwintigste eeuw is sinds 2002 weer een toename te signaleren. Of dit nu ook wil zeggen dat er een stijging is in de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit, blijft onduidelijk. De relatie tussen de geregistreeerde criminaliteit en de daadwerkelijke criminaliteit is een complexe waarin verscheidene factoren meespelen. In de slotbeschouwing zijn diverse andere factoren benoemd die kunnen samenhangen met de toename in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit, daarbij is vooral nader ingegaan op de beleidsaandacht voor het onderwerp. We hebben daarmee duidelijk willen maken dat een toename van de geregistreeerde jeugdcriminaliteit niet direct hoeft te betekenen dat de daadwerkelijke jeugdcriminaliteit evenredig is toegenomen. We menen dit te kunnen concluderen, temeer omdat uit zelfrapportageonderzoek onder jeugdigen blijkt dat het percentage jongeren dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden een delict te hebben gepleegd in 2004 niet is veranderd in vergelijking met 2001.

Literatuur

- Ahrendt, D., H. Bekkers, T. van Dijk, M. Egelkamp, E. Oppenhuis**
Politiemonitor Bevolking 2004; landelijke rapportage
Den Haag/Hilversum, B&A Groep/Intomart, 2004
- Besluit aanwijzing Halt-feiten**
Laatstelijk gewijzigd bij wet van 25 augustus 2003
Staatsblad, 2003, nr. 341
- Blom, M., G.L.A.M. Huijbregts**
Monitor Jeugd terecht
Den Haag, Ministerie van Justitie–WODC, 2004
WODC-cahier, nr. 2004-6
- Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl, B.F.M. Bakker (red.)**
Verdacht van criminaliteit; allochtonen en autochtonen nader bekeken
Den Haag, Ministerie van Justitie–WODC/CBS, 2005
WODC-cahier, nr. 2005-2
- Bruinsma, G.J.N.**
De test-hertest betrouwbaarheid voor het meten van jeugdcriminaliteit
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 36, 1994, pp. 218-232
- Coleman, C., J. Moynihan**
Understanding crime data; haunted by the dark figure
Buckingham, Open University Press, 1996
- College van procureurs-generaal**
Richtlijn voor strafvordering kinderkzaken (misdrijven)
Staatscourant, 2003, nr. 341, pp. 16
- Heide, W. van der, A.Th.J. Eggen (red.)**
Criminaliteit en rechtshandhaving 2001; ontwikkelingen en samenhangen
Den Haag, WODC, 2003
Onderzoek en beleid, nr. 211
- Elffers, H.**
Leugens, verdraaide leugens, statistiek en ... Misdaadstatistiek
Stator, nr. 3, 2003, pp. 10-16
- Halt Nederland**
Jaarcijfers 2003 Halt-sector
Breda, Koninklijke drukkerij Broese & Peereboom, 2004
- Hessing, D.J., H. Elffers**
De validiteit van self-report methode in onderzoek naar regelovertredend gedrag
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, 1995, pp. 55-70
- Huizinga, D., D.S. Elliott**
Reassessing the Reliability and Validity of Self-Report Delinquency Measures
Journal of Quantitative Criminology, jrg. 2, nr. 4, 1986, pp. 293-327

Junger, M.

Discrepancies between police and self-reported data for Dutch racial minorities

British Journal of Criminology, jrg. 29, nr. 3, 1989, pp. 273-284

Junger-Tas, J.

Criminaliteit en leeftijd

Justitiële verkenningen, jrg. 18, nr. 3, 1992, pp. 66-89

Kerckvoorde, J. van

Een maat voor het kwaad?

Leuven, Universitaire pers Leuven, 1995

Kromhout, M., M. van San

Schimmige werelden; nieuwe etnische groepen en jeugdcriminaliteit

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2003

Onderzoek en beleid, nr. 206

Kruissink, M., A.A.M. Essers

Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit in de periode 1990-2001

Den Haag, Ministerie van Justitie-WODC, 2004

WODC-cahier, nr. 2004-1

Laan, A.M. van der, A.A.M. Essers, S. Bogaerts

Documentatie en tabellenboek WODC Monitor Zelfrapportage

Jeugdcriminaliteit: meting over 2004

WODC, in voorbereiding

Laan, A.M. van der, P.P.J. Groen, S. Bogaerts

Feiten die tellen; een overzicht van geregistreerde feiten met een

strafdreiging van acht jaar of meer gepleegd door 12 tot en met 17-jarigen in de periode 1998-2003

Den Haag, Ministerie van Justitie-WODC, 2005

WODC-memorandum, nr. 2005-1

Laan, P.H. van der, E.C. Spaans, A.A.M. Essers, J.J.A. Essers

Jeugdcriminaliteit en jeugdbescherming; ontwikkeling in de periode 1980-1994

Den Haag, WODC, 1997

Laan, van der P.H.

Jeugdcriminaliteit neemt toe... of niet... of wel?

SEC; tijdschrift over samenleving en criminaliteitspreventie, jrg. 12, nr. 6, 1998, pp. 5-8

Leertouwer, E.C., G.L.A.M. Huijbregts

Sanctiecapaciteit 2008

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2004

Onderzoek en beleid, nr. 221

Loeber, R., D. Farrington

Verschillende oorzaken van delinquentie tussen etnische en nationale groepen; longitudinale analyses van criminaliteit onder jonge mannen in Pittsburg en Londen

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 46, nr. 4, 2004, pp. 330-347

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Jaarverslag Nederlandse Politie 2002; tevens periodeverslag Nederlandse politie 1999-2002

Den Haag, Ministerie van BZK, 2002^a

- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**
Integrale veiligheidsrapportage 2002
Den Haag, Ministerie van BZK, 2002^b
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**
Jaarverslag Nederlandse Politie 2003
Den Haag, Ministerie van BZK, 2004
- Ministerie van Justitie, directoraat-generaal Preventie, Jeugd en Sancties**
Eenheid van begrip III
Den Haag, Ministerie van Justitie, 1999
- Montfrans-Hartman, G.W. van (voorzitter)**
Met de neus op de feiten; aanpak jeugdcriminaliteit
Den Haag, Ministerie van Justitie, 1994
- Openbaar Ministerie**
Jaarbericht 2004
Verkregen 20 juli 2005 van www.om.nl
- Roethof, H.J.**
Eindrapport Commissie Kleine Criminaliteit
Den Haag, Staatsuitgeverij, 1986
- Segers, J., J.C. Bethlehem**
Selectie van onderzoekselementen. In: J. Segers, *Methoden voor de Maatschappijwetenschappen*
Assen, Van Gorkum, pp. 111-142
- Thornberry, T.P., M.D. Krohn**
The Self-Report Method for Measuring Delinquency and Crime
Criminal Justice, Measurement and Analysis of Crime and Justice, jrg. 4, 2000, pp. 33-83
- Tilburg, van W., J. Lammers, K. Lakhi, L. Prins**
Landelijke Criminaliteitskaart 2003; een analyse van geregistreerde misdrijven en verdachten op basis HKS-gegevens
Zoetermeer, Dienst Nationale Recherche Informatie, 2004
- Tulder, F.P. van**
De strafrechtssketen in samenhang. In: F.W.M. Huls, M.M. Schreuders, M.H. Ter Horst-van Breukelen, F.P. van Tulder (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2000*
Den Haag, WODC, 2001
Onderzoek en beleid, nr. 189
- TK**
Jeugd terecht; Actieprogramma Aanpak Jeugdcriminaliteit 2003-2006
Vergaderjaar 2003/2003, 28 741, nr. 1
- TK**
Naar een veiliger samenleving
Vergaderjaar 2002/2003, 28 684, nrs. 1 en 2
- Vollaard, B.**
Police numbers up, crime rates down; the effect of police on crime in the Netherlands, 1996-2003
Den Haag, CPB, 2005

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar

Bekenden van Justitie; een verkennend onderzoek naar de 'veelplegers' in de populatie van vervolgte daders

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2004

Onderzoek en beleid, nr. 216

Wittebrood, K.

Juvenile Crime and Sanctions in the Netherlands

Journal of Contemporary Criminal Justice, jrg. 19, nr. 4, 2003, pp. 435-453

Wittebrood, K., M. Junger

Trends in geweldscriminaliteit; een vergelijking tussen politiestatistieken en slachtofferenquêtes

Tijdschrift voor Criminologie, nr. 3, 1999, pp. 250-267

Bijlage 1

Vergelijking tussen de voorlopige (gecorrigeerde) en definitieve HKS-cijfers

Elk jaar in maart worden door het Korps landelijke politiediensten (Klpd) gegevens vanuit alle politieregio's verzameld. Deze worden vervolgens gecombineerd tot een landelijk dekkend bestand met verdachten dat als basis dient voor de MJt. Een voordeel van deze werkwijze is dat gegevens over het afgelopen jaar vroegtijdig beschikbaar zijn. Een nadeel is echter dat de gegevens vaak nog niet compleet zijn als gevolg van registratieachterstanden bij de politiekorpsen. Daarom zijn de cijfers over het laatste jaar voorlopig. De definitieve cijfers volgen een jaar later.

In de MJt 2004 waren de cijfers over 2003 dus voorlopige cijfers. Om zo goed mogelijk te anticiperen op de definitieve cijfers werden de voorlopige cijfers in de MJt 2004 gecorrigeerd. Hierbij is het verschil tussen de voorlopige en definitieve cijfers over 2002 als uitgangspunt genomen.

Inmiddels zijn de definitieve cijfers over 2003 beschikbaar en kan een vergelijking worden gemaakt tussen de voorlopige (gecorrigeerde) cijfers over 2003 en de definitieve cijfers (zie tabel 1).

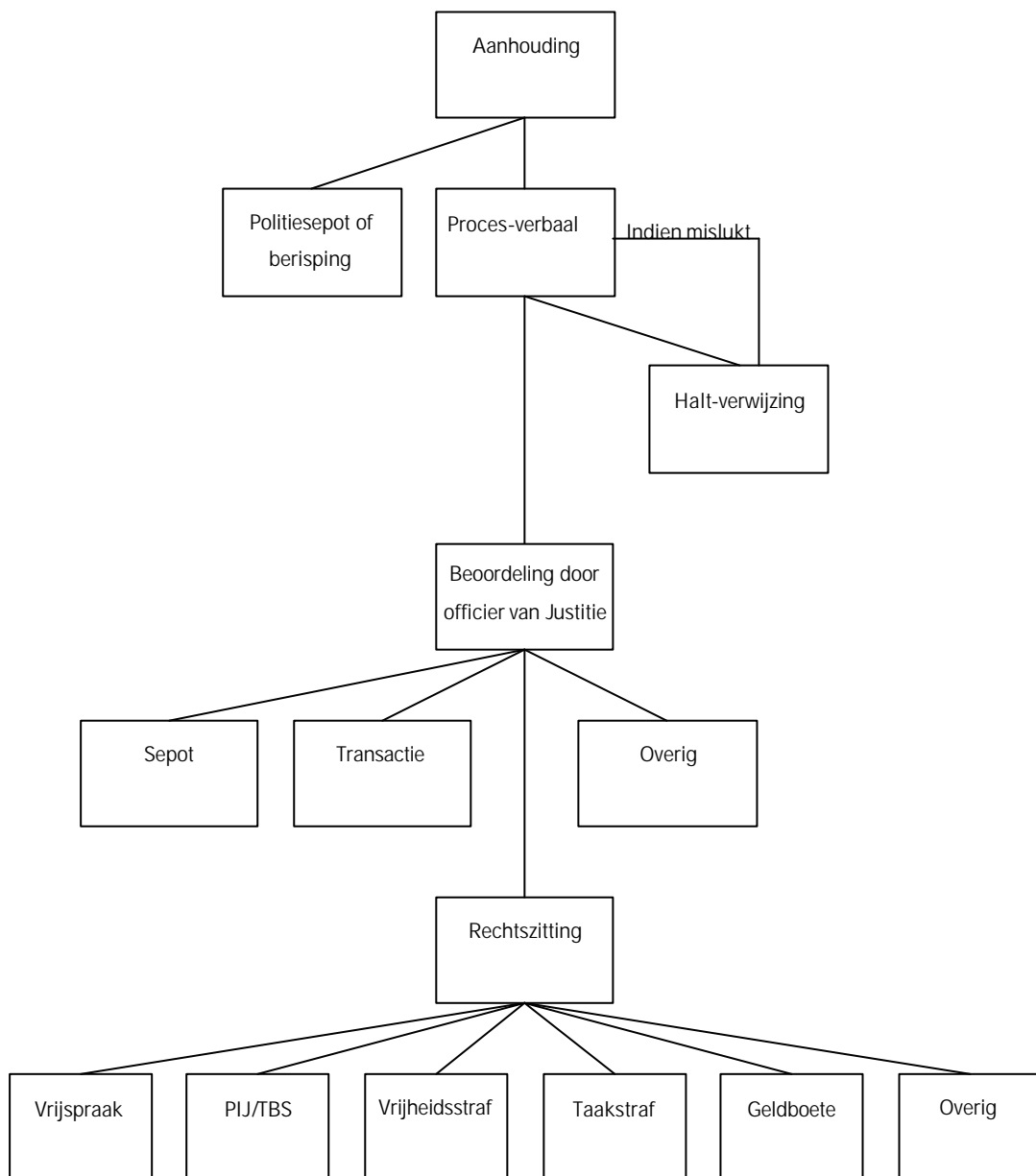
Tabel 1: Vergelijking tussen de (gecorrigeerde) voorlopige en definitieve cijfers over 2003 (12-17-jarigen)

	Voorlopige aantallen	Gecorrigeerde aantallen	Definitieve aantallen	Procentuele verandering tussen de gecorrigeerde en definitieve aantallen
Verdachten, waarvan	25.680	27.288	26.097	-4,4
First offenders	16.395	17.055	16.405	3,8
Meerplegers (2-5 pv's)	8.310	9.093	8.623	5,2
Jeugdige veelplegers (6 pv's of meer)	975	1.139	1.069	6,1
Pv's	32.752	35.358	33.656	-4,8
Delicten	52.479	58.995	56.909	-3,5

Tabel 1 laat zien dat zowel het definitieve aantal verdachten, als het aantal pv's en delicten is overschat door de gemaakte correcties. Het totale aantal verdachten is in de MJt 2004 4,4% te hoog ingeschat, het aantal opgemaakte pv's 4,8% en het aantal delicten 3,5%.

Bijlage 2

De jeugdstrafrechtsketen

Bijlage 3

Vergelijking tussen zelfgerapporteerde delicten in het afgelopen jaar, 2001 en 2004

Tabel 1: Vergelijking tussen zelfgerapporteerde delicten in het afgelopen jaar, 2001 en 2004

WODC meting 2001	WODC meting 2004
<p>Vernieling <i>Vernieling</i> Met opzet een auto beschadigd of vernield?</p> <p>Met opzet iets in een bus, tram, metro of trein vernield?</p> <p>Met opzet een bushokje beschadigd of kapotgemaakt?</p> <p>Met opzet een lantaarnpaal vernield?</p> <p>Met opzet een telefooncel vernield?</p> <p>Met opzet ruiten ingegooid?</p> <p>Een muur of bushokje of iets dergelijks bewerkt met stiften of met een spuitbus?</p>	<p>Vernieling <i>Vernieling</i> Expres een auto (of een ander voertuig) beschadigd of vernield, bijvoorbeeld door deze/dit te bekrassen of een ruit in te gooien?</p> <p>Expres iets in een bus, tram, metro of trein vernield?</p> <p>Expres iets anders beschadigd of vernield dat niet van jou was (bijvoorbeeld een ruit ingegooid, een lantaarnpaal, telefooncel of bushokje beschadigd)?</p> <p>Expres de woning van iemand beschadigd of vernield, Bijvoorbeeld door een ruit in te gooien?</p> <p>Muren, trams, metros, bussen en dergelijke beklad met pennen, stiften, een spuitbus of iets anders?</p>
<p>Vermogensdelicten <i>Winkeldiefstal</i> Prijzjes in een winkel verwisseld om iets voor minder geld mee te kunnen nemen? iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen?</p> <p><i>Heling</i> iets gekocht of verkocht waarvan je eigenlijk wel wist dat het gestolen was?</p>	<p>Vermogensdelicten <i>Winkeldiefstal</i> In een winkel prijsjes verwisseld om iets voor minder geld mee te kunnen nemen? iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen dat goedkoper of gelijk aan tien euro was (bijvoorbeeld een krant, snoep, sigaretten of geld)? iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen dat duurder was dan tien euro (bijvoorbeeld een horloge, cd, videospelletje, parfum of geld)?</p> <p><i>Heling</i> iets gekocht waarvan je wist of dacht dat het gestolen was, bijvoorbeeld cd's, een mobiele telefoon, kleding of iets dergelijks? iets verkocht waarvan je wist of dacht dat het gestolen was, bijvoorbeeld cd's, een mobiele telefoon, kleding of iets dergelijks?</p>
<p>Geweldsdelicten <i>Iemand opzettelijk verwonden</i> Iemand zo geslagen en/of geschopt dat die persoon gewond is geraakt (bijvoorbeeld een 'blauw' oog, een bloedneus of ernstiger verwondingen)? Iemand met een mes of ander wapen verwond?</p>	<p>Geweldsdelicten <i>Iemand opzettelijk verwonden</i> Iemand expres zo geslagen en/of geschopt dat die persoon daardoor gewond is geraakt (bijvoorbeeld een 'blauw' oog, een bloedneus of ernstiger verwondingen)? Expres iemand met een wapen verwond? Bijvoorbeeld met een stuk hout, een schaar of een mes?</p>

